Spolufinancováno Evropskou unií

Ministerstvo pro místní rozvoj

Vstupní analýza

Cvikov

Alžběta Petrův

Květen, 2026

Dokument vznikl v rámci realizace projektu „Systematická koordinace sociálního začleňování“, reg. číslo CZ.03.02.02/00/22_004/0005318. Projekt je spolufinancovaný z ESF ČR prostřednictvím OPZ+.

Terénní šetření realizovali: Alžběta Petrův

Na finalizaci zprávy se podíleli: Adam Bedřich, Barbara Halířová, Kateřina Krainová-Byrtusová, Martina Palečková Tauberová, Petra Hrubá, Radka Vepřková, Tomáš Valenta

Kontakt:

Alžběta Petrův, Oddělení soudržnosti a implementace bydlení (Alzbeta.Petruv@mmr.gov.cz)

Odbor rozvoje bydlení a soudržnosti MMR ČR

www.socialni-zaclenovani.cz

Text neprošel jazykovou korekturou.

Obsah

Manažerské shrnutí 1
Účel vstupní analýzy 3
Metodologie 3
Standardy výzkumné práce Odboru rozvoje bydlení a soudržnosti 4
Základní terminologie 5
Sociální vyloučení 5
Práce s etnicky senzitivními daty 6
Charakteristika územního celku 7
Doprava 9
Výsledky voleb 10
Popis sociálního vyloučení v území 11
Index sociálního vyloučení 11
Bydlení 16
Skladba bytového fondu na území obce 16
Obecné indikátory možné bytové nouze 16
Bytový fond města 21
Uchopení sociálně-bytové politiky obce 23
Ubytovací zařízení pro osoby v bytové nouzi 25
Stav zmapování bytová nouze na území obce Cvikov 25
Bezpečnost a prevence kriminality 26
Bezpečnost v kontextu SVL 27
Kyberkriminalita a digitální podvody 28
Problematika návykových látek 29
Ohrožené rodiny a děti (volný čas) 30
Trávení volného času 30
Sociálně aktivizační služby ve městě 30
Zadlužení a exekuce 31
Exekuce jako bariéra 35
Oddlužení 35
Zaměstnanost 36
Využívání nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti 39
Vzdělávání 39
Předškolní vzdělávání 40
Základní vzdělávání 40
Středoškolské vzdělání 42

Zdraví 43
Demografický kontext: stárnutí populace 43
Zdravotní stav v kontextu trhu práce 44
Dostupnost lékařské péče osobám bez střechy 45
Soužití a participace 45
Vyžití pro romské obyvatelstvo 46
Soužití v obci 46
Shrnutí hlavních zjištění 47
Seznam literatury 50

Seznam tabulek

Tabulka 1 Přehled realizovaných rozhovorů v rámci výzkumu 3
Tabulka 2 Hospodařící domácnosti dle počtu osob domácností k roku 2021 9
Tabulka 3 Výsledky komunálních voleb 2022 10
Tabulka 4 Jednotlivé dimenze indexu sociálního vyloučení 12
Tabulka 5 Počet vyplacených MOP podle typu 12
Tabulka 6 Byty podle obydlenosti a druhu domu k roku 2021 16
Tabulka 7 Obydlené byty podle počtu osob v bytě a právního důvodu užívání bytu.....16
Tabulka 8 Příjemkyně a příjemci, SPO dávky PnB k průměrnému měsíci.....17
Tabulka 9 Celkový počet a vyplacená suma dávek PnB 18
Tabulka 10 Počet vyplacených PnŽ za průměrný měsíc.....18
Tabulka 11 Příjemkyně a příjemci a SPO dávky PnŽ 19
Tabulka 12 Průměrný počet SPO v domácnostech příjemců PnŽ podle typu bydlení 19
Tabulka 13 Lokalizace koncentrace SPO příjemkyň a příjemců dávky PnŽ 20
Tabulka 14 Detail počtu SPO v domácnostech příjemců DnB v bytech.....20
Tabulka 15 Rozdělení bytového fondu města 21
Tabulka 16 Počet aktuálně platných nájemních smluv v obecním bytovém fondu (2025) 22
Tabulka 17 Počet výjezdů pro narušování občanského soužití u vybraných adres 23
Tabulka 18 Přehled ubytovaných osob ze Cvikova na azylových domech 25
Tabulka 19 Lokalizace osob žijících v nevyhovujícím bydlení ve Cvikově (2022).....26
Tabulka 20 Počty trestných činů dle objasněnosti v roce 2025 26
Tabulka 21 Celkové počty evidovaných přestupků za rok 2025 27
Tabulka 22 Počet výjezdů pro narušování občanského soužití v rámci SVL (2025) 28
Tabulka 23 Počty výjezdů k oznámení občanů v rámci SVL za rok 2025 28
Tabulka 24 Základní přehled exekucí 32
Tabulka 25 Detaily osob v exekuci ve dle věku.....32
Tabulka 26 Přehled aktivních oddlužení 35
Tabulka 27 Počet uchazeček/čů na ÚP dle kategorií 37
Tabulka 28 Přehled uchazeček a uchazečů o zaměstnání dle délky evidence na ÚP.....38
Tabulka 29 Počet UoZ dle dosaženého vzdělání 38
Tabulka 30 Počet dětí ve škole.....40
Tabulka 31 Složení žactva na ZŠ Bohumila Hynka šk. rok 2024/2025.....41
Tabulka 32 Přehled (ne)omluvených hodin žactva ZŠ Bohumila Hynka.....41
Tabulka 33 Vývoj Indexu stáří a demografická proměna osob na 65 let.....43
Tabulka 34 Počet UoZ se zdravotním postižením a invalidním důchodem.....44
Tabulka 35 Počet vyplacených MOPZ 45

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj indexu sociálního vyloučení 1
Graf 2 Pohyb obyvatelstva města Cvikov 8
Graf 3 Vývoj počtu obyvatel a struktura podle věku 9
Graf 4 Výsledky voleb do poslanecké sněmovny v letech 2021 a 2025 10
Graf 5 Vývoj celkových hodnot indexu sociálního vyloučení 11
Graf 6 Podíl příjemců PnB v průměrném měsíci 17
Graf 7 Podíl příjemkyň a příjemců PnŽ 19
Graf 8 Podíl příjemkyň a příjemců DnB v průměrném měsíci 21
Graf 9 Podíl obyvatel (starších 15 let) v exekuci 32
Graf 10 Vývoj podílu osob v exekuci dle počtu exekucí 33
Graf 11 Podíl osob v oddlužení 35
Graf 12 Podíl uchazeček a uchazečů o zaměstnání 36
Graf 13 Počet UoZ na 1 volné pracovní místo 39
Graf 14 Počty ukončení povinné školní docházky a předčasné odchody 42
Graf 15 Podíl příjemců a příjemkyň PnP v průměrném měsíci 44

Seznam map

Mapa 1 Poloha města Cvikov 7
Mapa 2 Lokalizace sociálním vyloučením ohrožených území v obci 15

Seznam obrázků

Obrázek 1 Typologie sociálního vyloučení v území (Vališová 2018) 51

Seznam zkratek

AD – azylový dům

ADHD – porucha pozornosti s hyperaktivitou/hyperkinetická porucha

APK – asistent prevence kriminality

CDZ – Centrum duševního zdraví

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

DDM – dům dětí a mládeže

DPS – domov pro seniory

DnB – Doplatek na bydlení (dávka pomoci v hmotné nouzi)

HN – Hmotná nouze

KoP ÚP ČR – kontaktní pracoviště Úřadu práce ČR

MěÚ – městský úřad

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

MOP – mimořádná okamžitá pomoc (dávka pomoci v hmotné nouzi)

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

MŠ – mateřská škola

NNO – nevládní nezisková organizace

NZDM – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí

ORBaS – Odbor rozvoje bydlení a soudržnosti Ministerstva pro místní rozvoj ČR

OZV – obecně závazná vyhláška

PČR – Policie ČR

PnB – příspěvek na bydlení (dávka státní sociální podpory)

PnŽ – příspěvek na živobytí (dávka pomoci v hmotné nouzi)

RM – rada města

SAS – sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

SLDB – Sčítání lidí, domů a bytů

SMC – Služby města Cvikov s.r.o.

SO ORP – Správní obvod obce s rozšířenou působností

SPO – společně posuzované osoby

SŠ – střední škola

TSP – terénní sociální práce/pracovník

UoZ – uchazeč o zaměstnání

ÚP – Úřad práce ČR

VPP – veřejně prospěšné práce

VS – veřejná služba

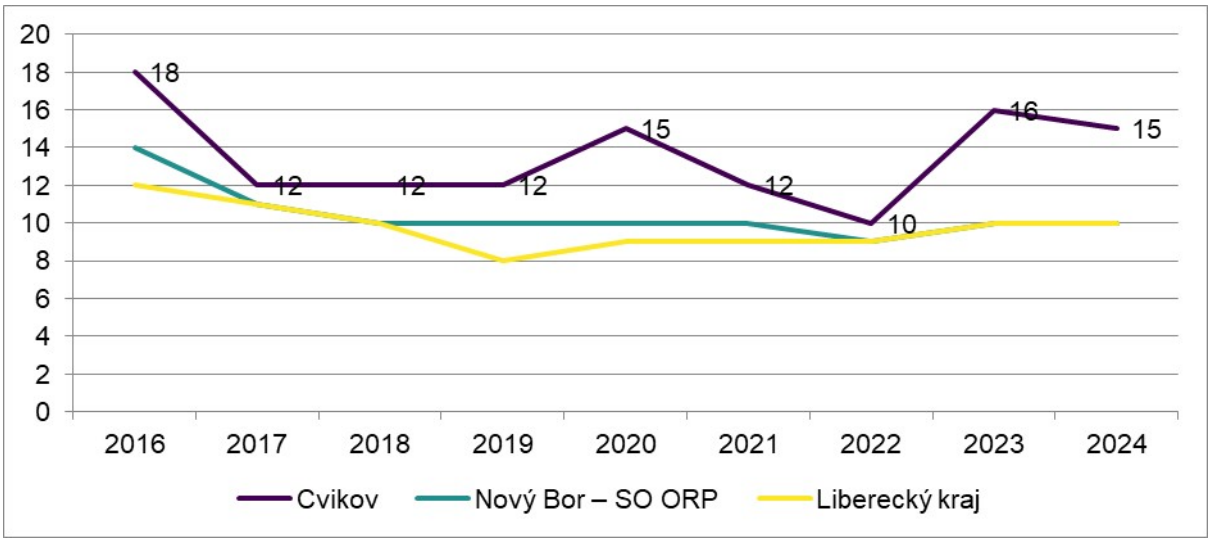
ZŠ – základní škola

ZTP/P – zvlášť těžké postižení/s průvodcem

Manažerské shrnutí

Na základě hodnot indexu sociálního vyloučení (dále Index; v roce 2024 15 bodů na škále 0 až 30) spadá město Cvikov do kategorie obcí nejvíce ohrožených sociálním vyloučením, přičemž se dlouhodobě pohybuje nad průměrem hodnot obce s rozšířenou působností (dále ORP), okresu i kraje. Nejvíce fluktuující charakter má indikátor předčasných odchodů ze vzdělávání. Nejjasnější nárůst má indikátor dlouhodobě nezaměstnaných osob a dlouhodobě nejvíce saturuje ISV počet příjemců a příjemkyň příspěvku na bydlení. To i nezávisle na mimořádné navýšení normativních nákladů na bydlení spolu s růstem cen energií rozšířilo počet domácností, které mají na PnB nárok.

Graf 1 Vývoj indexu sociálního vyloučení

Zdroj: ORBaS, vlastní zpracování

Ve městě se nacházejí dva typy sociálně vyloučených lokalit SVL podle typologie Vališové (2018), které dohromady tvoří pět oblastí. **Prvním typem je skupina bytových domů s vyšším podílem osob ohrožených sociálním vyloučením**. Tyto oblasti zahrnují jak soukromé, tak městské bydlení. **Druhým typem jsou sociálně vyloučené bytové domy.** Tři z nich jsou ve vlastnictví soukromých majitelů a majitelek a jeden je ve vlastnictví města. Jednotlivé byty obývají osoby a rodiny české i romské etnicity. U těchto domů je patrná symbolická segregace a koncentrace problémů spojených se sociálním vyloučením (dluhy, exekuce, absence vzdělávání a zaměstnanosti, kriminální recidiva).

Bytový fond města Cvikov zahrnuje 94 bytů, což představuje přibližně 4 % celkového bytového fondu. Fond je majoritně zaměřen na osoby seniorského věku (38,3 %), dále se člení na byty nájemní (54 %) a služební (7 %). Přidělování bytů se řídí vnitřním předpisem, byty jsou přidělovány radou města a organizací Služby města Cvikov s.r.o.

Ve městě se podle odborného odhadu nachází přibližně 10 osob bez střechy nad hlavou a 26 osob žijících v nevyhovujícím bydlení, se kterými v době realizace výzkumu cíleně nepracovala žádná sociální služba.

Celková trestná činnost na území města Cvikov se mezi lety 2024 a 2025 zásadně nemění a setrvává na nízké úrovni. Oblasti s vyšší koncentrací evidované trestné činnosti se nepřekrývají se sociálně vyloučenými lokalitami. U přestupků se určité překrytí objevuje, avšak pouze v minimálním rozsahu. Drogová problematika ve městě není výrazně zastoupena; zároveň není systematicky sledována a je sociálními službami pokryta pouze v omezené míře. Ve městě nepůsobí asistenti prevence kriminality.

V roce 2025 činil podíl osob starších 15 let v exekuci ve městě Cvikov 10 %, což obec dlouhodobě řadí výrazně nad celostátní i krajský průměr. Od roku 2024 je však patrný pokles tohoto podílu, který probíhá rychlejším tempem než na vyšších územních úrovních. Vedle nebankovních půjček a dluhů na energiích představují významný zdroj zadlužení také nedoplatky za komunální odpad. Město nedisponuje vlastní dluhovou poradnou; poradenství je zajišťováno především sociálním pracovníkem města a externími organizacemi v Novém Boru.

Ve městě působí jedna základní škola a jedna mateřská škola, které zajišťují vzdělávání většiny místních dětí. **Ve vztahu k sociálně znevýhodněným rodinám jsou jako hlavní bariéry ve vzdělávání uváděny omezené finanční zdroje domácností a nižší důraz kladený na formální vzdělávání, což je často spojováno s omezenou vzdělanostní zkušeností rodičů.** Současně je patrný dlouhodobý pokles počtu žáků základní školy.

V letech 2016 až 2024 docházelo ke snižování podílu uchazečů o zaměstnání. Tento klesající trend byl přerušen pandemií onemocnění covid-19 v roce 2020, kdy došlo k opětovnému nárůstu a následné stagnaci. **Nárůst je nejvýraznější u osob vedených v evidenci úřadu práce (dále ÚP) déle než šest měsíců, tedy u dlouhodobě nezaměstnaných.** Ve Cvikově je dlouhodobě omezená nabídka pracovních příležitostí a značná část obyvatel dojíždí za prací do okolních obcí. Zvýšení nezaměstnanosti se v tomto období týkalo zejména žen, osob vyššího věku a osob s nižším dosaženým vzděláním.

Město Cvikov disponuje ordinací praktické lékařky, pediatra a stomatologa. **Aktéři však jako jednu z hlavních problémových oblastí identifikují duševní zdraví, zejména v souvislosti s omezenou dostupností péče pro osoby s duševním onemocněním.** Situace odráží širší kontext Libereckého kraje, kde jsou dlouhodobě patrné kapacitní i systémové nedostatky v oblasti péče o duševní zdraví. Ve Cvikově navíc chybí specializované služby, například terénní, a není zde nastavena stabilní spolupráce mezi zdravotnickými zařízeními, obcí a komunitními službami.

V posledních letech město rozšiřuje participativní mechanismy, které doplňují běžné komunikační nástroje. U vybraných projektů jsou organizována setkání s obyvateli, jejichž cílem je sběr podnětů k úpravám veřejného prostoru. **Do těchto aktivit se zapojují především osoby z majoritní populace, zatímco osoby ze sociálně znevýhodněného prostředí se účastní pouze výjimečně.**

Účel vstupní analýzy

Cílem výzkumu je vytvoření vstupní analýzy města Cvikov, která bude sloužit při plánování sociální politiky v obci. Výzkum prostřednictvím analýzy administrativních kvantitativních dat, nezúčastněného pozorováním a realizací nestrukturovaných a polostrukturovaných rozhovorů s institucionálními aktéry, pracovníky relevantních institucí, neziskových služeb a rozhovorů se sociálním vyloučením ohroženými obyvateli jejich kvalitativní analýzou popisuje současnou sociální situaci v obci s důrazem na sociálně znevýhodněné a vyloučené skupiny obyvatel, domácnosti i jednotlivce.

Vstupní analýza se zabývá širšími okolnostmi existence sociálního vyloučení ve sledovaném městě. Zásadní pozornost je upřena na identifikaci a popis sociálně vyloučených objektů nebo objektů ohrožených sociálním vyloučením a jejich obyvatel, na typ sociálního vyloučení, původ a mechanismy jeho vzniku ve městě. Dále se analýza věnuje přesnějšímu definování cílových skupin intervence Odboru rozvoje bydlení a soudržnosti (dále ORBaS), identifikaci problémů a potřeb cílových skupin primárně v oblastech bezpečnost, ohrožená rodina, bydlení, zadlužení, vzdělání, participace, zaměstnanost a zdraví. Vstupní analýza má posloužit jako základní informační materiál pro efektivní spolupráci ORBaS s městem a dalšími aktéry sdruženými v lokálním partnerství. Je analytickým podkladem pro tvorbu strategických dokumentů a bude k dispozici členům lokálního partnerství při činnosti pracovních skupin. Zároveň analýza poslouží jako výchozí materiál pro další analytickou práci ORBaS a evaluaci výsledků její činnosti v území.

Metodologie

Výzkum využil ve své metodologii kombinaci kvalitativních a kvantitativních metod, kdy jsou analyzována sebraná kvantitativní (povětšinou číselné řady) a kvalitativní data (např. polostrukturované rozhovory) společně. Další z metod uplatněných v předkládané analýze byl i tzv. desk research, tedy sekundární analýza dostupných zdrojů. Tato metoda spočívá ve získávání a analyzování dat získaných od institucionálních aktérů, případně agregací z již zpracovaných analýz. Polostrukturované hloubkové rozhovory byly anonymizovaně přepsány a zpracovány pomocí metody otevřeného kódování v programu MAXqda. Jednotliví respondenti byli rekrutováni na základě vztahu k vydefinovaným tématům vstupní analýzy. Sběr dat probíhal od 10.10.2025 do 20.2.2026.

Do terénního výzkumu byly zapojeny následující respondenti, za jejichž participaci a sdílení informací jim patří dík.

Tabulka 1 Přehled realizovaných rozhovorů v rámci výzkumu

Instituce	počet a typ rozhovorů	počet respondentek a respondentů
DPS Cvikov	2 polostrukturované	2
Správní odbor města Cvikov	2 polostrukturované	1
vedení města Cvikov	polostrukturovaný	2
Finanční odbor města Cvikov	1 polostrukturovaný	1
OSPOD Nový Bor	2 polostrukturované	2
Sociální odbor Nový Bor	3 polostrukturované	3
Státní policie Cvikov	1 polostrukturovaný	1

Správa a údržba objektů města Cvikov	1 polostrukturovaný	2
NNO Rodina v centru	3 polostrukturované	5
NNO FOKUS Liberec	1 skupinový	2
NNO Most k naději	1 polostrukturovaný	1
Poradna Déčko	1 polostrukturovaný	1
ZŠ Bohumila Hynka	2 polostrukturované	3
Fara Cvikov	1 hloubkový	1
DDM Cvikováček	1 polostrukturovaný	1
Pedagogicko-psychologická poradna	1 polostrukturovaný	2
MŠ Cvikov	1 polostrukturovaný	1
Charita Česká Lípa	2 polostrukturované	2
Obyvatelstvo SVL	8 polostrukturovaných	9
Obyvatelstvo mimo SVL	2 polostrukturovaný	1
celkem	**32**	**42**
z toho Romek a Romů[1]		**3**

Zdroj: ORBaS, vlastní zpracování

Standardy výzkumné práce Odboru rozvoje bydlení a soudržnosti

Výzkumníci Odboru rozvoje bydlení a soudržnosti ctí obecně uznávané standardy kvality a etiky výzkumné práce. Při své práci se výzkumníci ORBaS řídí i Etickým kodexem výzkumníků Odboru rozvoje bydlení a soudržnosti, který ukotvuje mimo jiné práci s citlivými daty či nestrannost vůči subjektům v terénu. Ve zprávách o výsledcích výzkumníci v ORBaS jasně rozlišují mezi poznatky zjištěnými od respondentů, svou interpretací těchto poznatků a jakýmikoliv doporučeními na nich založenými. Použití tohoto kodexu mj. znamená, že v šetření není narušeno soukromí a důstojnost respondentů, respondenti byli vždy informováni o smyslu výzkumu a v případě nahrávání požádáni o jeho svolení. Samozřejmostí je i zaručená **anonymita dotazovaných respondentů**.

Mezi standardy kvality výzkumné práce dále patří především dodržování zásady **validity a reliability dat**. Validity (platnosti) dat je v ORBaS dosahováno longitudinálním šetřením na místě, pečlivým výběrem (rekreací) respondentů, užitím vhodných nástrojů výzkumu (scénáře rozhovoru, indikátorů sociálního vyloučení, příp. výzkumnického deníku) i za pomoci přímých citací. Pro zajištění **validity** dat výzkumníci v ORBaS při své práci využívají tzv. metodu **triangulace zdrojů**, kdy závěry z terénního šetření vycházejí z kombinace min. 3 zdrojů zjištění informací. Práce výzkumníků ORBaS je dále založena i na triangulaci výzkumných metod. Mezi standardní použité metody v ORBaS tak patří zúčastněné/nezúčastněné pozorování, polostrukturované rozhovory, sekundární analýza získaných dat včetně statistických dat (deskresearch), skupinové rozhovory, příp. dotazníková šetření. Výzkumníci využívají i tzv. triangulaci zjištění v časové ose, tj. ověřují získaná data v rozličných etapách výzkumu. Reliability (spolehlivosti) dat dosahují výzkumníci v ORBaS standardizovaným postupem analýzy dat od jasně stanovených oblastí dotazování (scénáře rozhovorů), vyhotovením přepisů rozhovorů až po **kódování**

[1] Kategorie etnické příslušnosti respondentů je odhadována kombinací přístupů viz oddíl Práce s etnicky senzitivními daty (níže).

sebraných dat (tzv. clustering). Při kódování výzkumníci ORBaS redukují velké množství získaných dat do menších počtů analytických jednotek (clusterů) na základě souvislostí (podobnosti či odlišnosti). Se sběrem a s analýzou dat končí výzkumníci v ORBaS v momentě tzv. **nasycení (saturace) dat**. Nasycením se chápe jev, kdy již nepřicházejí nové informace či poznatky z terénu, naopak se objevují stále stejné vzorce a kategorie.

Základní terminologie

Odbor rozvoje bydlení a soudržnosti je jedním z odborů Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Funguje od roku 2008 a je vládním nástrojem na podporu obcím, které řeší problematiku sociálního vyloučení. Odbor rozvoje bydlení a soudržnosti:

- Pomáhá obcím a městům při mapování a detailním poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování komplexních procesů pro jejich řešení a při získávání financí na tyto postupy.
- Propojuje přitom místní subjekty (města a obce a jejich úřady, ale také neziskové organizace, školy a školská zařízení, Úřad práce, zaměstnavatele, policii a veřejnost), aby na procesech podporujících sociální začleňování vzájemně spolupracovaly.
- Spolupracuje s ministerstvy, přenáší informace z komunální úrovně směrem ke státní správě, podílí se na formování státní politiky sociálního začleňování a její koordinaci. Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL+) je nástrojem pomoci obcím a svazkům obcí při sociálním začleňování sociálně vyloučených obyvatel z prostředků Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) za místní podpory ORBaS. V rámci tohoto přístupu mohou obce koordinovaně čerpat prostředky ze tří operačních programů. Podmínkou čerpání je vypracování strategického plánu sociálního začleňování, který obcím a městům Odbor rozvoje bydlení a soudržnosti pomáhá zpracovat.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají sníženou míru přístupu ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování. Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s několika zásadními existenčními problémy zároveň, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci. Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele sami o sobě

sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Kombinace intenzity přítomnosti těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší. Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o sociálně vyloučené lokalitě. Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou schvalované zákony, postoje institucí, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi které se řadí životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukují. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou.

Práce s etnicky senzitivními daty

Terénní šetření a sběr kvalitativních i kvantitativních dat nejčastěji pomocí polo-strukturovaných rozhovorů s obyvateli sociálně vyloučených lokalit se nevyhne tématu etnicity respondentů. Tato data se uplatňují v širší diskusi o příčinách, důsledcích a možných nástrojích využitelných k řešeních sociálního vyloučení. Důvodem je, vedle obecně úzké provázanosti tématu sociálního vyloučení především s romskou menšinou a potřeby reflexe setrvalé poptávky po sběru etnicky senzitivních dat, i nutnost dokladovat postup plnění výkonu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci D.H. a ostatní proti České republice[2] a monitoring naplňování některých národních strategií, např. Strategie romské integrace do roku 2021–2030. Tento postup koreluje se souvisejícími aktivitami MŠMT v oblasti vzdělávání (Němec, 2024) a reflektuje závěry strategického projektu Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí[3]. OSZ při své činnosti využívá kombinaci přístupů k identifikaci etnické příslušnosti. Srovnáním těchto přístupů lze dosáhnout odhadu nejvíce odpovídajícího realitě.

- **Sebeidentifikace** respondentů na základě vlastního vnímání sebe sama, nebo na základě používání romštiny jako svého mateřského jazyka.
- **Kvalifikovaný odhad expertních respondentů** s bezprostřední detailní znalostí cílových skupin výzkumů. Nejčastěji jde o terénní sociální pracovníky neziskových organizací a poskytovatelů sociálních služeb, ale i dalších osob se znalostí zkoumaných lokalit, jako i samotných členů komunity (cílové skupiny sociálně vyloučených osob).
- **Kvalifikovaný odhad** samotných **výzkumnic a výzkumníků (tzv. připsaná etnicita)** realizujících terénní šetření, kteří jsou na základě vlastní odbornosti, zkušenosti a znalosti lokálního prostředí schopni takového odhadu.

Cílem systematického sběru dat vypovídajících o etnické příslušnosti respondentů není v žádném případě kontrola vedoucí k odlišnému zacházení (diskriminaci), nebo „sčítání Romů“ na způsob censu (který je dlouhodobě výrazně podhodnocený), jako spíše doplnění dosud chybějící informace podstatné pro nastavení obecních politik odpovídajících realitě

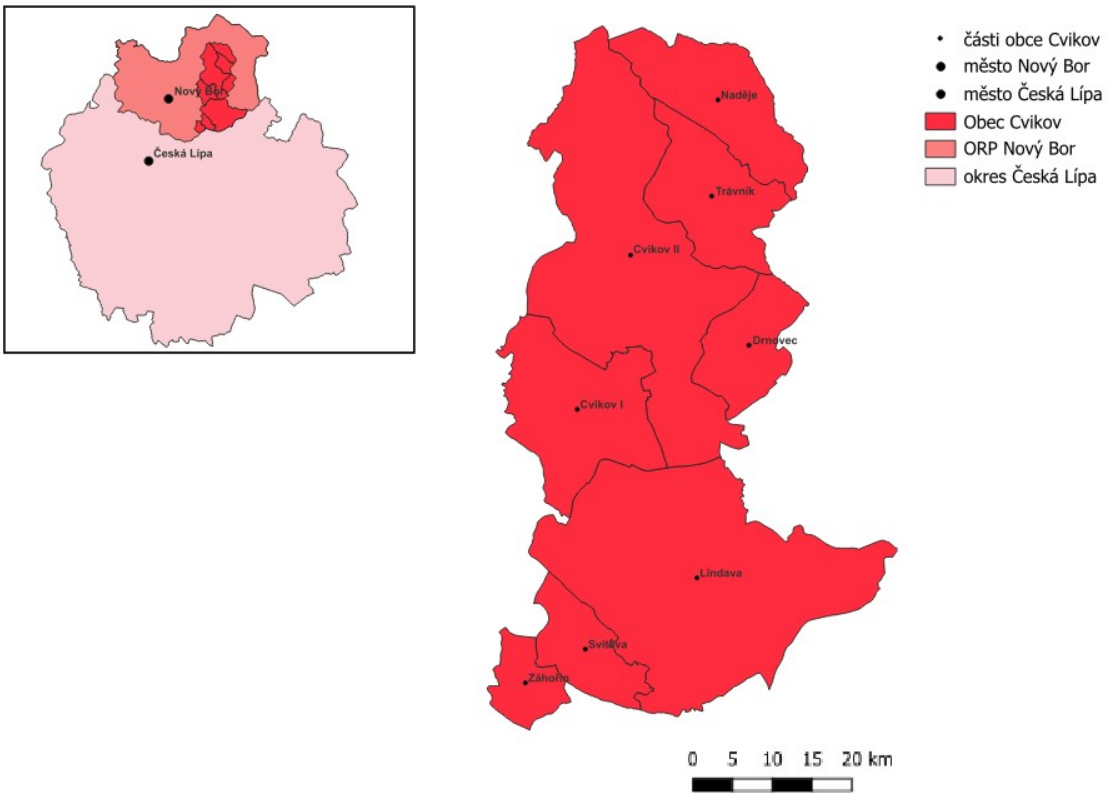
[2] DH vs. ČR.
[3] Vytvoření systému sběru kvantitativních dat pro vyhodnocování situace Romů v české společnosti.

v území. Podstatnou součástí je transparentně komunikovaná a zřetelná účelnost sběru těchto informací. Data o etnické příslušnosti respondentů jsou zcela anonymní a nemohou vést k identifikaci konkrétních osob.

Charakteristika územního celku

Cvikov je město nacházející se v severní části ORP Nový Bor, které čítá 4 534 osob. V rámci ORP je součástí okresu Česká Lípa. Od krajské města Liberce je vzdáleno 35 km a je propojeno autobusovou dopravou s Novým Borem a Českou Lípou. Do katastru Cvikova spadají také obce Drnovec, Lindava, Naděje, Svitava, Trávník a Záhořín. Cvikov je součástí Euroregionu NISA a Svazku obcí Novoborsko.

Mapa 1 Poloha města Cvikov

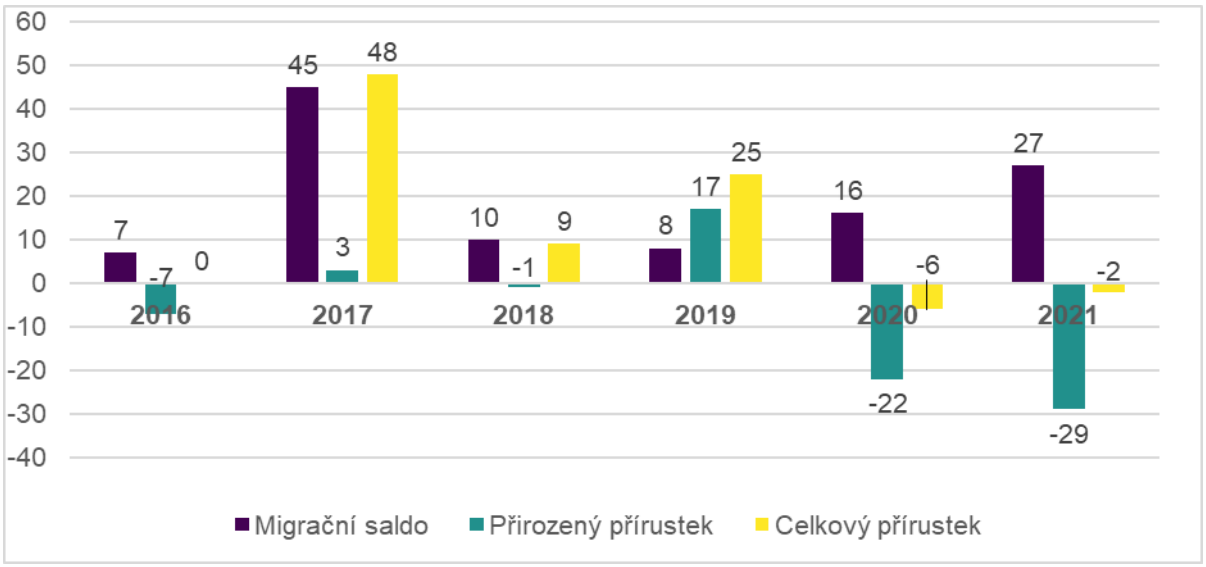

Zdroj: ORBaS, 13.1.2026

Graf č. 2 zobrazuje demografické změny v letech 2016–2021 a ukazuje výraznou závislost růstu populace na migraci. Počet živě narozených se pohybuje stabilně kolem 35–45 osob ročně, zatímco počet zemřelých postupně roste z přibližně 45 v roce 2016 na více než 60 v roce 2021. To způsobuje, že přirozený přírůstek (rozdíl mezi narozenými a zemřelými) je velmi nízký, v posledních dvou letech dokonce záporný, což naznačuje stárnutí populace a vliv mimořádných událostí, například pandemie. Naopak migrační saldo je výrazně pozitivní – počet přistěhovalých (120–155) výrazně převyšuje počet vystěhovalých (100–110) ve všech sledovaných letech. Nejvyšší migrace byla zaznamenána v letech 2017 a 2021.

Celkový přírůstek obyvatelstva je kladný ve většině let, avšak v roce 2020 a 2021 klesá pod nulu, což znamená, že ani vysoká migrace nedokázala kompenzovat zvýšenou úmrtnost. Celkově graf ukazuje, že bez přistěhovalectví by populace klesala, a zdůrazňuje dlouhodobý problém nízké porodnosti a rostoucí úmrtnosti.

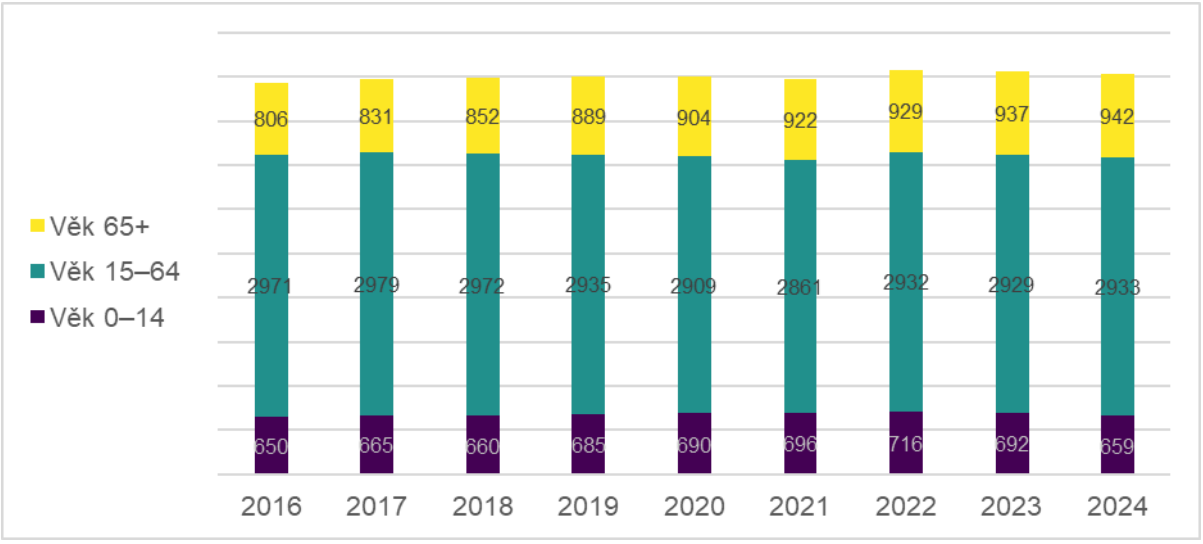
Graf 2 Pohyb obyvatelstva města Cvikov

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

V roce 2024 žilo ve Cvikově celkově 4 534 osob, z toho 659 dětí (osoby ve věku 0–14 let) a 942 seniorek a seniorů (osoby ve věku 65+). Počet osob žijících ve Cvikově se do roku 2020 jemně zvyšoval, od roku 2021 v obdobném tempu klesá (s výjimkou nárůstu v roce 2022, který byl zapříčiněn migrací ukrajinských uprchlic a uprchlíků). Stejný trend je možné pozorovat také v případě počtu dětí. Je nutné dodat, že nárůsty i poklesy jsou v řádech jednotek až desítek, nejedná se tedy o zásadní proměny od roku 2016, ač je patrné, že počet osob v seniorském věku se stabilně zvyšuje, což je stejné s trendem jak kraje, tak celé ČR.

Graf 3 Vývoj počtu obyvatel a struktura podle věku

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Podle údajů ze sčítání lidu z roku 2021 bylo ve městě Cvikov evidováno 2 034 domácností. Z tohoto počtu tvořilo 39 % domácnosti jednočlenné, 26,5 % domácnosti tří- až čtyřčlenné, u nichž lze předpokládat přítomnost rodičů s jedním či dvěma dětmi. Domácnosti s více než šesti osobami představovaly 1,2 % z celku. Ve městě bylo rovněž identifikováno 231 neúplných rodin, z nichž 83 % tvořila matka s dítětem. Z celkového počtu 1 196 rodinných domácností bylo 397 domácností se závislými dětmi.

Tabulka 2 Hospodařící domácnosti dle počtu osob domácností k roku 2021

Celkem domácností		2034
z toho	1 osoba	793
	2 osoby	623
	3 osoby	315
	4 osoby	223
	5 osob	56
	6 osob	18
	7 a více osob	6
Celkem osob v domácnostech		4310

Zdroj: ČSU, vlastní zpracování

Doprava

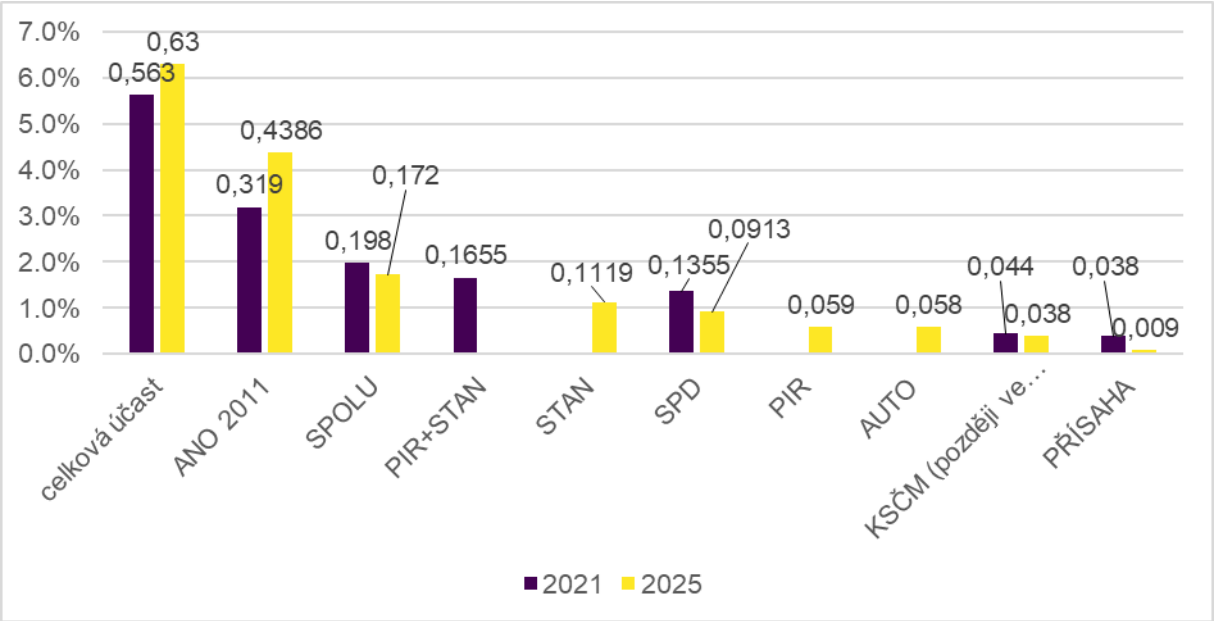
Cvikov je na silnici 1. třídy I/13 směrem na Liberec. Jeho dopravní obslužnost je zajištěna autobusovou dopravou. Autobusy jezdí do Nového Boru, České Lípy a do Liberce. Celkový stav silnic není ideální. V rámci Plánu rozvoje města se i na jejich opravu alokují finance. Autobusy do Nového Boru jezdí jednou až dvakrát za hodinu ve všední dny, do České Lípy v nepravidelných intervalech jednou za hodinu a do Liberce pravidelně jednou za hodinu (ve všední dny). Tato četnost je obyvatelstvem hodnocená jako dostatečná, ač pro osoby se sníženou mobilitou a zdravotními potížemi nedostatečná. S ohledem na to, že většina lidí z Cvikova pracuje mimo město, je zmiňováno, že doprava do práce je závislá na vlastnictví automobilu. Finanční náklady na dopravu jsou sice hodnoceny jako v pořádku, jsou však

případy, kdy finanční částka na dopravu zamezuje (zejména ke konci měsíce) dětem např. přepravě do školy či na volnočasové aktivity (mezi obcemi).

Výsledky voleb

Volební účast ve Cvikově se mezi volebními obdobími zvýšila (o 6,7 %), což je nad celorepublikovým trendem. V roce 2025 posílila strana ANO o 12 %, oproti tomu preference koalice SPOLU poklesly. Zásadně poklesla strana Přísaha a Motoristé dosáhli 5,8 %.

Graf 4 Výsledky voleb do poslanecké sněmovny v letech 2021 a 2025

Zdroj: Volby.cz, vlastní zpracování

K větší proměně napříč volebními obdobími došlo na úrovni komunálních voleb. Celková účast byla 42,3 % v roce 2022 (o 1 % více než v předchozím období). ODS klesla ze 6 mandátů na 3, Starostové pro Liberecký kraj ze 4 na 3, Komunistická strana Čech a Moravy se do zastupitelstva nedostala, stejně jako Cvikováci. Naopak ANO posílilo ze 2 na 4 mandáty. Celková proměna naznačuje posílení preferencí hnutí ANO jak v komunálních, tak v parlamentních volbách.

Tabulka 3 Výsledky komunálních voleb 2022

Strana	počet zas.
Ano	4
Sdružení pro budoucnost Cvikovska	4
Starostové pro Liberecký kraj	3
CVIKOVSKO s rovným přístupem	3
ODS	3
SPD	2
Nezávislí	2

Zdroj: Volby.cz, vlastní zpracování

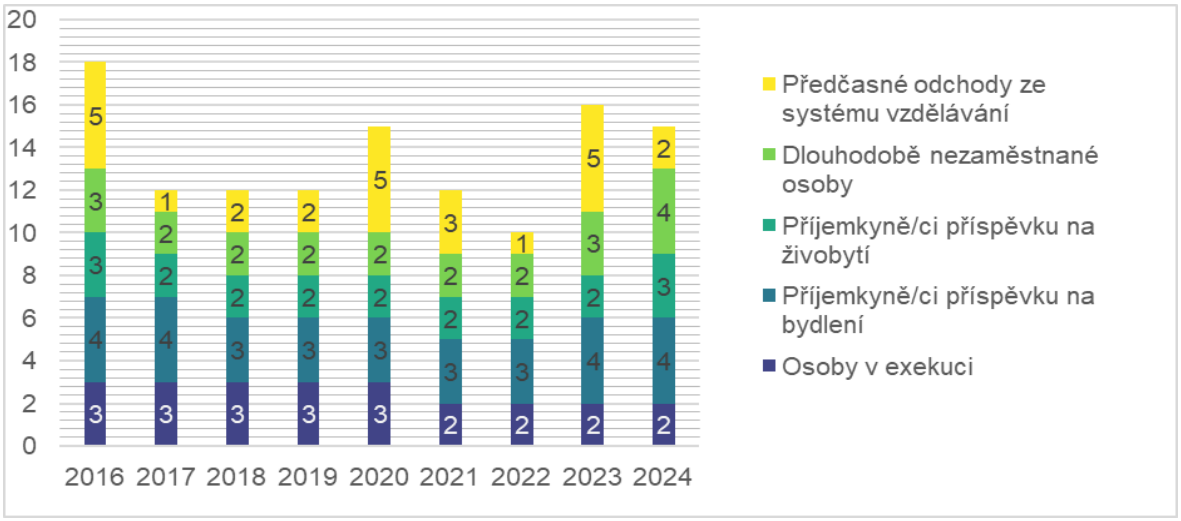
Popis sociálního vyloučení v území

Index sociálního vyloučení

Jedním z nástrojů, který umožňuje posoudit míru zatížení sociálním vyloučením jednotlivých obcí, je Index sociálního vyloučení, který každoročně vydává ORBaS. Index sleduje stav, resp. rozsah sociálního vyloučení prostřednictvím indikátorů pokrývajících dimenze chudoby, vyloučení z bydlení, vyloučení z oficiálního trhu práce, vyloučení ze vzdělávání a dimenzi zadluženosti (Lang & Matoušek, 2020).

V grafu č. 5 je zachycen vývoj hodnoty indexu mezi lety 2016 až 2024. V tomto období se hodnota indexu pohybuje většinou přímo na nebo nad hranicí 12 bodů (s výjimkou roku 2022), což jinými slovy znamená zařazení do **kategorie obcí s nejvyšší mírou sociálního vyloučení**, která je nastavena v rozmezí 12–30 bodů. V roce 2016 byla hodnota indexu pro Cvikov nejvyšší (18), naopak nejnižší byla v roce 2022, kdy dosahovala hodnoty 10. Mezi roky 2016–2024 je hodnota Indexu sociálního vyloučení města Cvikov v průměru 14, čímž se pohybuje nad průměrem Libereckého kraje. **Aktuálně do indexu v největší míře přispívá dimenze nezaměstnanosti (4 body), dimenze příspěvku na bydlení (3 body) a následně dimenze příspěvku na živobytí (3 body); dimenze exekucí a předčasných odchodů ze základního vzdělávání pak přispívají každá 2 body** (viz graf č. 5). Nejvyšší míra zatížení ISV je tedy v oblastech vyloučení z trhu práce, vyloučení z bydlení a vyloučení ze vzdělávání.

Graf 5 Vývoj celkových hodnot indexu sociálního vyloučení

Zdroj: ORBaS, vlastní zpracování

Zadluženost osob je dlouhodobě stabilně zastoupena dimenze v ISV (proměna o 1 bod). Podíl osob v exekuci se od roku 2021 jemně snižuje, nicméně narůstá počet osob s 2 až 9 exekucemi. Podrobněji se této problematice věnuje kapitola *Zadlužení a exekuce*.

Podíl osob pobírajících příspěvek na bydlení ve Cvikově je stabilně vyšší. Od roku 2021 je zvýšení podílu osob pobírajících PnB patrné na celorepublikovém měřítku, avšak

s ohledem na vyšší hodnoty i v předchozích letech nelze jejich výši vztáhnout jen na tento celorepublikový trend. Podrobněji se této problematice věnuje kapitola *Bydlení*.
Podíl příjemců příspěvku na živobytí je ve Cvikově stabilní v rámci sledovaného období (s klesajícím trendem), s jednobodovým nárůstem v roce 2024. V tomto období se pohybuje nad krajským i celorepublikovým průměrem (od roku 2023 o 0,6 %).

Po dlouhé stagnaci se počet osob ucházejících se o zaměstnání evidovaných na ÚP déle než šest měsíců (dlouhodobá nezaměstnanost) začal v roce 2022 zvyšovat. Přestože tento trend je obdobný i na okresní a krajské úrovni, Cvikov má stabilně vyšší dlouhodobou nezaměstnanost (k roku 2024 o 1 p.b. vůči okresu).

Dimenze, která je v rámci sledovaného období nejvíce proměnlivá zaznamenává předčasné **odchody ze systému vzdělávání.** Tato hodnota je nejvyšší v letech 2016, 2020 a 2023.

Tabulka 4 Jednotlivé dimenze indexu sociálního vyloučení

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hodnota indexu	18	12	12	12	15	12	10	16	15
počet bodů v dimenzi exekucí	3	3	3	3	3	2	2	2	2
počet bodů v dimenzi PnB	4	4	3	3	3	3	3	4	4
počet bodů v dimenzi Pnž	3	2	2	2	2	2	2	2	3
počet bodů v dimenzi UoZ 6+ měsíců	3	2	2	2	2	2	2	3	4
počet bodů v dimenzi předčasné odchody	5	1	2	2	5	3	1	5	2

Zdroj: ORBaS, vlastní zpracování

Mimořádná okamžitá pomoc

Mimořádná okamžitá pomoc (MOP) představuje dávku systému pomoci v hmotné nouzi určenou k řešení akutních a nepříznivých situací, které vyžadují bezodkladnou intervenci. Je poskytována v případech definovaných zákonem č. 111/2006 Sb., zejména při hrozbě vážné újmy na zdraví, mimořádných událostech, nezbytných jednorázových výdajích na základní vybavení domácnosti nebo v situacích ohrožení sociálním vyloučením, včetně podpory vzdělávání nezaopatřených dětí.
V roce 2024 bylo ve Cvikově vyplaceno celkem 22 dávek MOP v souhrnné výši 24 613 Kč. Z dlouhodobého pohledu je patrný výrazný nárůst objemu vyplacených prostředků v roce 2021, který souvisel s příchodem osob z Ukrajiny. V rámci struktury dávek převažují případy spojené s úhradou jednorázových nákladů na bydlení, zejména jistin při uzavírání nájemních smluv.

Tabulka 5 Počet vyplacených MOP podle typu

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hrozba vážné újmy na zdraví (MOPZ)	0	5	1	2	0	0	0	0	0
Vážná mimořádná událost (MOPU)	0	0	0	0	1	26	1	0	0
Jednorázový výdaj (MOPV)	19	35	9	8	13	8	10	19	17
Předměty dlouhodobé potřeby (MOPN)	3	1	1	1	4	0	0	1	1

Sociální vyloučení (MOPS)	2	3	4	2	2	1	5	0	2
Činnosti nezaopatřeného dítěte (MOPD)	4	9	5	3	4	0	0	4	2

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Typologie SV v území podle Vališové (2018)

V rámci identifikace sociálního vyloučení v prostoru musí členění lokalit zohledňovat velikost území i podíl sociálně vyloučených obyvatel. Kategorizace má zahrnovat úroveň jednotlivých domů i širších celků a současně sledovat proměnlivou míru sociální homogenity. Tento přístup pracuje se dvěma dimenzemi: rezidenční jednotkou a prostorovou spojitostí sociálního vyloučení, které se v praxi často vzájemně prolínají a vytvářejí různé typy lokalit (viz obrázek 1). Lokality však vykazují i další odlišující charakteristiky, které ovlivňují přístup k jejich řešení, jako je kontext, dostupnost služeb, dopravní napojení, způsob oddělení, vývoj, vlastnictví, technický stav či etnické složení. Tuto identifikaci nám umožňuje Typologie sociálního vyloučení v území (Vališová, 2018). Dle této typologie jsou ve Cvikově identifikovány dva typy SVL – (1) skupina bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů a (2) sociálně vyloučené bytové domy.

Koncentrace osob vykazujících znaky sociálního vyloučení se ve městě Cvikov váže především k ulici Mánesova a dále k několika bytovým domům situovaným v centru města a jeho bezprostředním okolí – ulice Vančurova, Komenského, Mlýnská a Havlíčkova. Tyto oblasti se od sebe liší jak velikostí, tak sociální skladbou obyvatelstva. **Na území města se nenacházejí rozsáhlé lokality, které by bylo možné jednoznačně označit za sociálně vyloučené.** Z tohoto důvodu se tato kapitola zaměřuje na popis konkrétních oblastí identifikovaných na základě zkušeností místních aktérů a výsledků terénního šetření ORBaS. Zaměření analýzy na uvedené lokality neznamená, že by se osoby v krizových životních situacích nevyskytovaly i v jiných částech města. Na území Cvikova žijí rovněž domácnosti ohrožené sociálním vyloučením, zadlužením a exekucemi, materiální chudobou, nejistým či substandardním bydlením nebo kombinací těchto faktorů (viz kapitola Bydlení). Osoby z CS se vyskytují také v lokalitě Sídliště. Na základě dostupných zjištění však tuto oblast nelze v současnosti klasifikovat jako sociálně vyloučenou lokalitu. Současně se však jedná o území, které vykazuje určité rizikové znaky a vyžaduje zvýšenou pozornost a cílená opatření, aby se předešlo prohlubování problémů a případnému vzniku sociálně vyloučené lokality.

Skupina bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů

Ulice Mánesova slouží jako spojnice mezi centrem města a hlavní komunikací. Na jejím konci se nachází soubor tří bytových domů s pěti vchody, které z urbanistického hlediska odpovídají okolní zástavbě. V oblasti je 44 bytových jednotek obývaných přibližně 60ti osobami. Bytové domy č. p. 544 a 545 jsou ve vlastnictví města a zahrnují celkem 21 bytových jednotek, z čehož jeden byt je služební a zbytek nájemní. Přestože se nejedná o oficiálně vymezené sociální bydlení, lokalita je v místním diskurzu tímto způsobem označována. To se projevuje zejména výběrem nájemníků a nájemnic. Domy č. p. 541, 542 a 543 mají rozdrobenou vlastnickou strukturu mezi více soukromých vlastníků. V rámci terénního šetření nebylo možné jednoznačně určit formu bydlení jednotlivých domácností v bytech se soukromým vlastnictvím. Dostupné poznatky naznačují, že část bytů je

pronajímána třetím osobám a existuje rozdíl ve výši nájemného mezi městskými byty a byty soukromých vlastníků. Technický stav společných prostor je u objektů v soukromém vlastnictvím horší než u domů spravovaných městem.
Atraktivita lokality spočívá především v relativně nízké ceně nájemného v městských bytech. Cena nájemného v městských bytech se pohybuje mezi 36,99 Kč/m² a 100 Kč/m² (viz tabulka č. 14 kapitola Bydlení). Oblast je dlouhodobě identifikována jako lokalita s vyšším podílem obyvatel vykazujících znaky sociálního vyloučení, přičemž sociální struktura je vnitřně diferencovaná. Kromě domácností v nepříznivé sociální situaci zde žijí také členové majoritní společnosti, rodiny s dětmi a senioři. Ve srovnání s jinými částmi města je v oblasti vyšší zastoupení romských obyvatel, jak potvrzuje koordinátorka pro menšiny. Z dostupných dat a výpovědí respondentů vyplývá, že se jedná spíše o klidnou oblast bez výraznějších projevů sociálního napětí.

Sociálně vyloučené bytové domy

Specifickým příkladem sociálně vyloučeného bytového domu ve městě je objekt místními aktéry označovaný jako „Svačiňák“. Vančurova 261 je dům, který je ve vlastnictví města, a je dlouhodobě vnímán jako prostor koncentrace sociálního vyloučení, který vznikl postupným soustřeďováním ekonomicky slabší části obyvatelstva na jednu městskou adresu. Přestože městský bytový fond není formálně rozdělován na sociální a nesociální bydlení, s touto adresou je v praxi nakládáno jako s bydlením určeným pro osoby v bytové nebo jiné životní nouzi. Podle výpovědí respondentů zde dochází ke kumulaci sociálně znevýhodněných obyvatel, především osob romského původu.

V perspektivě obyvatel standardního nájemního bydlení je tato adresa považována za tzv. „špatnou adresu“, což výrazně ovlivňuje jak vnímání samotné lokality, tak sociální obraz jejích obyvatel. Bezprostřední okolí domu je částí respondentů označováno za problematické z hlediska každodenního užívání prostoru. Dům se nachází v přímé blízkosti centra města. Nejedná se tedy o periferní oblast, ale o prostor sociálně a symbolicky vyloučený spíše než geograficky oddělený. Negativní obraz místa je spojován nejen se současným technickým stavem objektu, ale také s představou transgenerační reprodukce problémových vzorců chování, což dále posiluje proces stigmatizace. Tato skutečnost se projevila i v roce 2020, kdy zde bylo zřízeno nízkoprahové zařízení pro děti a mládež. Respondenti a respondentky uvádějí, že jedním z hlavních důvodů nízké návštěvnosti zařízení byla právě stigmatizace prostředí.

Technický stav objektu je dlouhodobě nevyhovující. Budova je vytápěna pevnými palivy, konkrétně dřevem, přičemž vstupní dveře nejsou funkční. Obyvatelé si zajišťují palivo svépomocí nebo s podporou Služeb města Cvikov s. r. o. Na rozdíl od jiných městských domů zde nejsou systematicky realizovány investice do údržby, což dále prohlubuje fyzickou i symbolickou degradaci objektu. V současnosti dům obývá přibližně 13 až 14 osob v sedmi bytových jednotkách. Fluktuace obyvatel je nízká a převažují osoby s dlouhodobým pobytem, s výjimkou jednotlivých případů. Aktuálně probíhá jedno vyklizení bytu z důvodu neplnění nájemních podmínek. Lokalitu „Svačiňák“ lze celkově charakterizovat jako prostor, v němž se propojuje materiální zanedbanost, koncentrace sociálně znevýhodněného obyvatelstva a výrazná symbolická stigmatizace.

„Svačiňák“ však nepředstavuje jediný sociálně vyloučený bytový dům ve městě. V blízkosti centra se nacházejí další tři objekty, které lze v rámci typologie sociálně vyloučených lokalit zařadit mezi sociálně vyloučené bytové domy. Tyto domy jsou v soukromém vlastnictví různých majitelů a jsou obývány osobami odkázanými na sociální dávky nebo nacházejícími se v jiné tíživé životní situaci. Jedná se o adresy Komenského 355, Mlýnská 61 a Havlíčkova 256. Koncentrace sociálně znevýhodněných obyvatel zde souvisí s praxí pronajímání bytů převážně domácnostem se znaky sociálního vyloučení. Ve Cvikově tvoří většinu obyvatel těchto domů osoby romské etnicity. Jedná se o rodiny s dětmi, jednotlivce i páry. Jednotlivé objekty se liší zejména mírou fluktuace obyvatel. Zatímco dům v ulici Mlýnská je charakteristický vysokou obměnou nájemníků, domy v ulicích Komenského a Havlíčkova vykazují stabilnější skladbu obyvatelstva. Nájemné na všech těchto adresách výrazně převyšuje běžné městské i referenční nájemné. Na adrese Komenského 355 je nájemné za bytovou jednotku až 18 000 Kč. Technický stav domů je nevyhovující, což se odráží zejména na energetické náročnosti objektů. Jedná se o objekty s pěti až sedmi bytovými jednotkami, v nichž celkem žije přibližně 40 osob. V rámci terénního šetření na adresách Komenského, Mlýnská a Havlíčkova nebylo možné vstoupit do objektů ani navázat kontakt s jejich obyvateli, a to mimo jiné z důvodu odmítnutí ze strany rezidentů. Tento fakt lze interpretovat také v kontextu nižší míry aktivizace obyvatel SVL, na kterou poukazují i poskytovatelé sociálně aktivizačních služeb působící ve městě (viz kapitola *Ohrožené děti a rodiny*).

Mapa 2 Lokalizace sociálním vyloučením ohrožených území v obci

Zdroj: ORBaS

Bydlení

Skladba bytového fondu na území obce

Celkový počet bytů a domů vychází z dat sčítání lidu (2021), kdy ve městě bylo 2 358 bytů (z toho 1 884 obydlených) a 1 175 domů (z toho 945 obydlených). Od roku 2016 bylo ve Cvikově vystavěno či zrekonstruováno 43 bytů, což je přibližně 5 % z celkového fondu města. Struktura bytového fondu je ve městě z hlediska typu zástavby relativně vyrovnaná, přibližně polovina bytů se nachází v rodinných domech a polovina v bytových domech. Míra obydlenosti se však mezi těmito typy liší. V rodinných domech je obydleno přibližně 73 % bytů, zatímco v bytových domech dosahuje podíl obydlených bytů přibližně 88 %.

Tabulka 6 Byty podle obydlenosti a druhu domu k roku 2021

	byty	z toho		
		v rodinných domech	v bytových domech	v ostatních budovách
celkem	2358	1291	1000	67
z toho obydlené	1884	941	878	65

Zdroj: SLDB, ČSÚ, vlastní zpracování

Na území obce Cvikov je evidováno celkem 1 884 obydlených bytů, z nichž 657 tvoří jednočlenné domácnosti. Jednočlenné domácnosti představují nejčetnější typ domácnosti. Poměr mezi formou bydlení – nájemní byt, byt v osobním vlastnictví nebo vlastní dům – je u tohoto typu domácností relativně vyrovnaný. Kromě toho se ve městě nachází 33 vícečetných domácností, které převážně žijí ve vlastních domech.

Tabulka 7 Obydlené byty podle počtu osob v bytě a právního důvodu užívání bytu

	celkem	s počtem osob v bytě					
		1	2	3	4	5	6 a více
celkem	1884	657	587	311	232	64	33
ve vlastním domě	726	132	248	145	141	37	23
v osobním vlastnictví	458	165	176	75	32	9	1
nájemní/pronajatý	335	150	82	51	35	12	5
družstevní	-	-	-	-	-	-	-
jiné bezplatné užívání	105	-	-	-	-	-	-
jiný důvod užívání	346	-	-	-	-	-	-
nezjištěno	985	-	-	-	-	-	-

Zdroj: SLDB, ČSÚ, vlastní zpracování

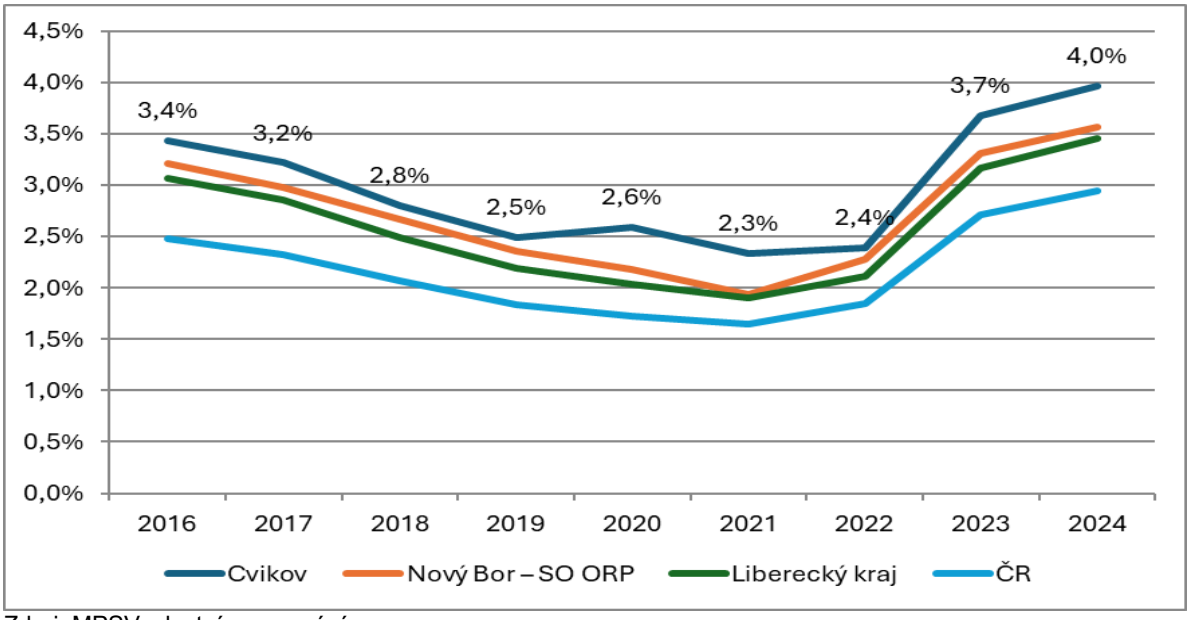
Obecné indikátory možné bytové nouze

Příspěvek na bydlení

V následující části se budeme detailněji věnovat jednotlivým indikátorům, které mohou přispět k identifikaci počtu domácností v bytové nouzi. První takovou informací je počet vyplácených příspěvků na bydlení (v přepočtu na obyvatelstvo starší 15 let), který napomáhá identifikovat domácnosti ohrožené ztrátou bydlení. Důvodem je účel příspěvku, který je vyplácen domácnostem vynakládajícím více než 30 % svých měsíčních příjmů na bydlení, a zároveň těchto 30 % není vyšších, než jsou obvyklé náklady na bydlení.

Z grafu č. 6 je patrné, že po dlouhodobé klesající tendenci podíl vyplácených PnB ve Cvikově od roku 2021 roste. **Nárůst v roce 2023 na 3,7 % se navýšil i v následujícím roce na 4 %. Podíl příjemkyň a příjemců PnB ve Cvikově je dlouhodobě nad průměrem SO ORP Nový Bor (o 0,41 p. b.) i Libereckého kraje (o 0,52 p. b.) a ČR (o 1,02 p. b.).**

Graf 6 Podíl příjemců PnB v průměrném měsíci

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Jak je patrné z následující tabulky č. 7, nárůst příjemkyň, příjemců a SPO je od roku 2022 fragmentovanější. Současně s tím roste počet domácností jednotlivců. Tento trend je možné vztáhnout k celorepublikovému stárnutí populace. Dále z údajů vyplývá, že v**e Cvikově je k roku 2024 158 domácností o 331 osobách (z toho 117 dětí a 51 osob starších 65 let), které jsou reálně ohroženi příjmovou chudobou v důsledku vysokých výdajů na bydlení**, respektive jsou ohroženi jeho ztrátou.

Tabulka 8 Příjemkyně a příjemci, SPO dávky PnB k průměrnému měsíci

	počet domácností		počet SPO		
	celkem	z toho dom. jednotlivců ve věku 65+ let	celkem	z toho	
				nezaop. děti	osoby ve věku 65+ let
2019	98	20	217	89	26
2020	100	23	219	87	30
2021	87	20	196	75	28
2022	97	23	221	82	34
2023	145	35	309	106	53
3Q 2024	158	33	331	117	51

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Tento nárůst se však specificky propisuje o do celkové výše vyplácené sumy (viz. tabulka 8). **Přestože počet vyplácených PnB ve sledovaném období roste, mezi lety 2023 a 2024 klesá průměrná vyplácená částka a to o 6,9 %.**

Tabulka 9 Celkový počet a vyplacená suma dávek PnB

	2021	2022	2023	2024
počet vyplacených PnB Celkem	1 055	1 113	1 726	1 985
meziroční změna prům. částky [%]	-	+5,5	+55,1	+15
celková suma vyplacených PnB [Kč]	3409 451	4643 080	11058 331	11846 819
průměrná částka PnB [Kč]	3 232	4 172	6 407	5 968
meziroční změna prům. částky [%]	-	+29,1	+53,6	-6,9

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Příspěvek na živobytí

Dalším indikátorem, který napomáhá identifikovat osoby ohrožené ztrátou bydlení, je příspěvek na živobytí. Tato dávka systému pomoci v hmotné nouzi je určena k zajištění základních životních potřeb jednotlivce nebo SPO. Slouží zejména k úhradě nezbytných výdajů na stravu, ošacení a hygienické potřeby. Počet příjemců a příjemkyň této dávky zároveň odráží míru materiální deprivace v daném území, neboť se jedná o domácnosti, jejichž příjem po odečtení nákladů na bydlení nedosahuje individuálně stanovené částky živobytí. V tomto smyslu lze příspěvek na živobytí vnímat jako jeden z indikátorů ekonomické zranitelnosti a potenciálního rizika bytové nestability[4].

Počet vyplacených PnŽ ve Cvikově za průměrný měsíc měl v letech 2016 až 2021 klesající trend, který se změnil ve stagnaci mezi roky 2021–2022. **Od roku 2022 se trend obrátil, a to rostoucím směrem, kdy v roce 2024 je hodnota 51.**

Tabulka 10 Počet vyplacených PnŽ za průměrný měsíc

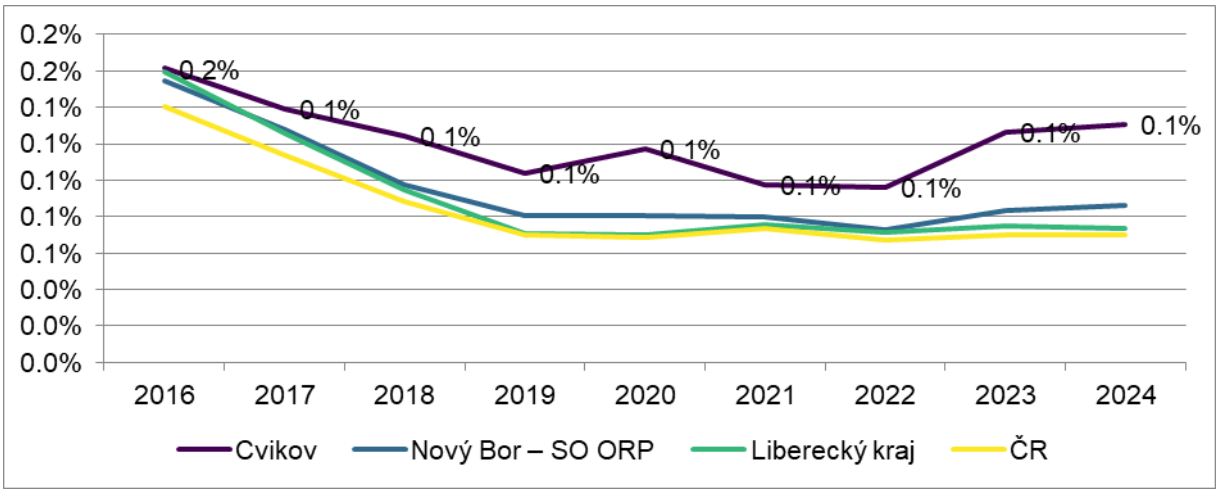
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
počet PnŽ	61	53	47	40	45	37	37	49	51

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Ač vývoj vyplácení PnŽ ve Cvikově do jisté míry kopíruje trendy jiných území, jak je vidět na grafu č. 7, v relativním měření se dlouhodobě pohybuje nad hodnotami ORP, Libereckého kraje i ČR**. Oproti ORP Nový Bor a kraji se podíl vyplácených PnŽ od roku 2021 nevyrovnává, naopak se prohlubuje.**

[4] Současně není tato částka nadefinována, jelikož se přechází na Dávku státní sociální pomoci (DSSP, tzv. superdávku).

Graf 7 Podíl příjemkyň a příjemců PnŽ

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Domácností pod hranicí materiální chudoby, a tedy ohrožených ztrátou bydlení, bylo v roce 2024 registrováno ve Cvikově 36. Žilo v nich 86 osob, z čehož bylo 30 nezaopatřených dětí a 6 osob starších 65 let. Jak je vidět z meziročního srovnání, je tento počet relativně stabilní.

Tabulka 11 Příjemkyně a příjemci a SPO dávky PnŽ

	počet příjemců (domácností)			počet SPO		
	celkem	z toho dom. jednotlivců ve věku 65+ let		celkem	z toho	
		celkem	z toho ženy		nezaop. děti	osoby ve věku 65+ let
2021	34	3	3	83	31	7
2022	32	2	2	85	34	4
2023	34	2	1	85	33	4
2024	36	2	0	86	30	6

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Ve Cvikově se vyplácení PnŽ koncentruje nejvíce do bytů. Menšími hodnotami je zastoupeno i v ubytovacích zařízeních. Současně je PnŽ vyplácen i do jiných než obytných prostor, což může indikovat krajní ohroženost osob v oblasti bytové nouze – tj. osoby bez bytu / bez střechy nad hlavou podle typologie ETHOS[5].

Tabulka 12 Průměrný počet SPO v domácnostech příjemců PnŽ podle typu bydlení

	byt	ubytovací zařízení	jiný než obyt. prostor	pobytové soc. služby	nezjištěno
2021	77	6	1	1	3
2022	84	5	0	1	3
2023	91	6	3	3	9
2024	80	8	2	3	8

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

[5] Celá typologie je k dispozici zde: https://www.feantsa.org/download/cz___8621229557703714801.pdf.

Následující tabulka č. 12 se dívá na PnŽ z úrovně konkrétních ulic, ve kterých je více než 5 příjemkyň či příjemců. V letech 2023 a 2024 byla nejvíce exponovaná ulice Sídliště, nicméně zde se hodnoty koncentrují ze sedmi ulic, nejedná se tedy o nadstandardní hodnoty. V roce 2024 hodnota klesá na nulu, nicméně dle šetření sociálních odborů ve Cvikově a v Novém Boru na Sídlišti i v roce 2025 přetrvává vyšší koncentrace příjemců a příjemkyň PnŽ. Druhá nejvytíženější oblast se nachází v ulici Komenského. Dle dostupných informací se jedná zejména o osoby žijící v jednom rodinném domě (viz kapitola *Popis sociálního vyloučení)*.

Tabulka 13 Lokalizace koncentrace SPO příjemkyň a příjemců dávky PnŽ

	2022	2023	2024
ul. Sídliště	**24**	**21**	**0**
ul. Komenského	**0**	**12**	**18**

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Doplatek na bydlení

Posledním indikátorem v této oblasti je doplatek na bydlení (DnB). Ten dorovnává náklady na bydlení domácnostem, kterým po odečtení odůvodněných nákladů na bydlení nezůstává částka živobytí. Ve Cvikově se počet vyplacených DnB koncentruje prakticky výhradně do bytů (s výjimkou jednoho vyplacení do pobytových služeb v roce 2019). **Příjemců a příjemkyň této částky bylo v roce 2024 celkem 9, v jejichž domácnostech žilo 20 osob, z toho 7 tvořily nezaopatřené děti a 1 osoba byla starší 65 let.** V tomto případě je z meziročního srovnání patrný mírný pokles jejich počtu, což naznačuje stabilní populaci ve velké míře tvořenou rodinami s dětmi (viz tabulka č. 13).

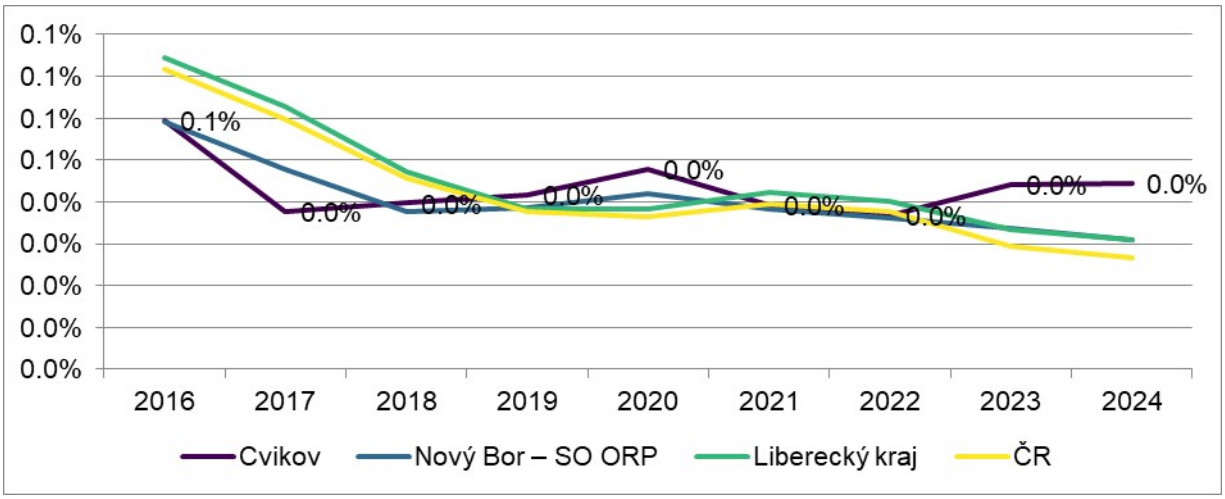
Tabulka 14 Detail počtu SPO v domácnostech příjemců DnB v bytech

	počet příjemců (domácností)			počet SPO		
	celkem	z toho dom. jednotlivců ve věku 65+ let		celkem	z toho	
		celkem	z toho ženy		nezaop. děti	osoby ve věku 65+ let
2020	15	0	0	39	16	1
2021	13	1	1	35	15	2
2022	12	0	0	31	11	0
2023	11	0	0	30	12	0
2024	9	1	0	20	7	1

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Ač jsou absolutní hodnoty malé, ve vztahu k velikosti obce je podíl osob, které DnB pobírají, dlouhodobě nad průměrem ORP, kraje i ČR. Podíl příjemců DnB ve Cvikově od roku 2016 do roku 2019 stagnoval. **Od roku 2019 se Cvikov drží nad krajským i celostátním průměrem (v roce 2024 o 0,2 p. b.). V letech 2021 a 2022 se situace stabilizovala, přičemž podíl zůstal víceméně konstantní.** Mezi roky 2021 a 2024 je patrný pomalý růst.

Graf 8 Podíl příjemkyň a příjemců DnB v průměrném měsíci

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Bytový fond města

Bytový fond v majetku města tvoří 94 bytů a zastupuje přibližně 4 % celkového počtu bytů ve městě. Z toho je 23,4 % přiděleno Domovu pro seniory (DPS) a 14,9 % na seniorské účely, dalších 7 % jsou služební byty, zbylých 54 % jsou nájemní byty. Celý městský bytový fond spravují Služby města Cvikov s. r. o. (dále SMC). K roku 2025 jsou 3 z těchto bytů neobsazené, z toho jeden více než 6 měsíců.

Bytový fond je dělen do čtyř kategorií: nájemní (běžné), služební, DPS a seniorské. V jeho rámci nejsou alokovány byty pro osoby v bytové nouzi. P**řestože obec nemá zavedený režim pronájmu sociálních bytů, v režimu „nájemní“ (běžné) bydlení jsou domy Palackého 202, Vančurova 261 a některé byty v ulici Mánesova 545 a 544 vnímány jako sociální byty z důvodu historické skladby nájemnictva (vyšší podíl domácností v hmotné nouzi a/nebo sociálně tíživé situaci).** Přestože se tyto adresy nacházejí v centru města, tento přístup podporuje symbolické segregační vnímání míst. Současně podporuje mezigenerační reprodukci rizikových charakteristik a setrvávání specifických sociálních vzorců mezi obyvateli daného území.

Tabulka 15 Rozdělení bytového fondu města

typ			počet bytů	nájemné m²/Kč
Nájemní	z toho adresy	Drnovec	2	36,99
			3	100
		Komenského	2	36,99
		Československé armády	1	36,99
		Boženy Němcové	1	36,99
			1	50,00
			1	100,00
		Ústavní	1	36,99
			1	84,70
		Palackého	3	36,99
			1	100,00

		Vančurova	6	36,99
			1	50,00
		Martinovo údolí	2	36,99
		Mánesova	20	36,99
			1	37,51
			2	100,00
		Sídliště	1	36,99
		Celkem	**49**	
		Drnovec	1	100,00
		Čechova	1	36,99
			1	100,00
Služební	z toho adresy	Ústavní	1	36,99
		Československé armády	1	36,99
		Husova	1	36,99
		Mánesova	1	100,00
		Celkem	**7**	
DPS	z toho adresy	Nemocniční	**22**	36,99
Seniorské	z toho adresy	Československé armády	**14**	36,99

Zdroj: Služby města Cvikov, s. r. o., vlastní zpracování

Aktuálně je v bytovém fondu města ubytováno 98 osob a je vedených 35 platných nájemních smluv (dále NS) na dobu neurčitou a 57 na dobu delší než 6 měsíců (NS kratší než 6 měsíců SMC neeviduje). Dle dostupných informací nedochází k řetězení nájemních smluv.

Tabulka 16 Počet aktuálně platných nájemních smluv v obecním bytovém fondu (2025)

NS na dobu neurčitou	35
NS delší ne 6 měsíců	57
NS na 3-6 měsíců	0
NS na méně než 3 měsíce	0

Zdroj: Služby města Cvikov, s. r. o., vlastní zpracování

Neplnění závazků nájemců a prevence ztráty bydlení v bytovém fondu obce

V roce 2025 došlo v rámci městského bytového fondu k jednomu sankčnímu ukončení nájemní smlouvy z důvodu nedodržení smluvních podmínek, přičemž k sankčnímu neprodloužení smlouvy nedošlo ani v jednom případě. Služby města Cvikov s. r. o. zároveň evidují jeden případ řešení narušení občanského soužití v městském bytě. Z dat Policie České republiky vyplývá, že jako nejvíce exponovaná lokalita je uváděna oblast Sídliště. Vzhledem k tomu, že se jedná o rozsáhlejší celek zahrnující sedm ulic a město zde disponuje pouze omezeným počtem bytů, má tato informace omezenou vypovídací hodnotu ve vztahu k městskému bytovému fondu. Naopak jako relevantnější se jeví situace v ulici Vančurova, kde se zvýšený výskyt problémových situací koncentruje – což koreluje se skutečností, že v domě je zastoupen zvýšený podíl zranitelných domácností z hlediska rizika ztráty bydlení. Tato zjištění jsou v souladu jak s výpověďmi místních obyvatel, kteří zmiňují plánované ukončení nájemního vztahu u jednoho z nájemníků, tak s poznatky Policie České republiky, podle nichž byly opakované výjezdy vázány především na jednu konkrétní osobu.

Tabulka 17 Počet výjezdů pro narušování občanského soužití u vybraných adres

Vančurova 261	3
Sídliště	5
Palackého 202	0
Mánesova 541-545	2

Zdroj: PČR Cvikov, vlastní zpracování

Mechanismus pronajímání nájemního bydlení

Následující popis vychází z oficiálně definovaného postupu přidělování obecních bytů. Na základě dostupných informací nebylo možné identifikovat konkrétní problematická místa v procesu rozhodování o přidělení bytů. Přidělování bytových jednotek se řídí RM schváleným vnitřním předpisem *Zásady pro přidělování a pronajímání bytů v majetku města Cvikova*. O pronájmu bytových jednotek rozhoduje Rada města, zatímco administrativní a provozní činnosti jsou na základě příkazní smlouvy zajišťovány společností Služby města Cvikova s.r.o. O nájemní bydlení mohou žádat fyzické i právnické osoby, vůči nimž město neeviduje žádné pohledávky. Při posuzování žádostí se zohledňuje zejména trvalý pobyt, (blíže nedefinovaná) schopnost hradit nájemné, případné předchozí zkušenosti s nájemním vztahem k městu, existence dluhů a jejich okolnosti, případné vlastnictví jiné nemovitosti určené k bydlení a také míra potřebnosti získání obecního bytu. V případě odůvodnění potřebnosti se také žádá vyjádření od sociálního pracovníka města.

Na základě těchto skutečností Rada města schvaluje pronájem konkrétní bytové jednotky z aktuálně zveřejněné nabídky volných bytů.

Kritéria a postupy tohoto hodnocení však nejsou formálně ukotveny a celý proces tak zůstává z hlediska externího posouzení omezeně transparentní. Předpis nestanovuje jednoznačně strukturovaný systém prioritizace žadatelů a žadatelek. Hodnocení žádostí se proto opírá spíše o zavedenou praxi než o explicitně formulovaná kritéria.

Společnost Služby města Cvikova s.r.o. (SMC) vede živou evidenci žádostí o pronájem (aktualizace po 1 roce). V průběhu této doby je doplňuje o dostupné informace, včetně případného stanoviska sociálního odboru, a následně je předkládá Radě města spolu s návrhem řešení. Zároveň zajišťuje administrativní úkony spojené s uzavíráním a prodlužováním nájemních smluv a s úpravami výše nájemného. Výši nájemného stanovuje Rada města, přičemž může být upravena buď dohodou mezi pronajímatelem a nájemcem, nebo jednostranně podle obvyklé ceny v daném místě a čase v souladu s občanským zákoníkem. O přidělení či výměně bytu rozhoduje výhradně Rada města.

Uchopení sociálně-bytové politiky obce

Z dostupných zdrojů zároveň vyplývá, že rozvoj sociální a bytové politiky není v současnosti systematicky rozpracován a není vnímán jako významná priorita. V oblasti bydlení je pozornost zaměřena především na obyvatelstvo seniorského věku, zatímco jiné sociální skupiny nejsou v koncepčních úvahách výrazněji zohledňovány.

Dostupnost bydlení pro osoby se specifickými potřebami (sníženou soběstačností)

Jak bylo již zmíněno, z celkového bytového fondu města Cvikov je 38,3 % je alokováno na bydlení v jisté kapacitě pro osoby v seniorském věku. Byty v Domově pro seniory (DPS) jsou určeny osobám se sníženou soběstačností, zejména seniorům a zdravotně postiženým, kteří využívají nebo plánují využívat pečovatelské služby. Dlouhodobě jsou kapacity DPS naplněny, jedná se o 18 bytů, které obývá zpravidla jedna osoba. Cvikov také nabízí městské bydlení v Komunitním domě pro seniory. Zde bylo ke konci roku 2025 ubytováno 13 osob, celková kapacita je 14 bytů.

Ohledně dostupnosti bydlení pro tuto cílovou skupinu (CS) na komerčním trhu s bydlením na území města nemáme informace.

Dostupnost pobytových sociálních služeb pro tuto CS: sociální službou působící ve městě je organizace OSTARA, p. o., která poskytuje celoroční pobytovou službu pro osoby se zdravotním postižením. Zařízení zajišťuje nepřetržitou podporu osobám s mentálním nebo kombinovaným postižením, zejména se středním a vyšším stupněm závislosti na pomoci jiné osoby. Služba není určena výhradně obyvatelům Cvikova, nicméně v současnosti zde využívá pobyt sedm osob s trvalým pobytem ve městě. Celková kapacita zařízení činí 30 míst. Organizace zároveň provozuje obdobná zařízení také v Novém Boru a dalších obcích, a proto mohou někteří klienti ze Cvikova využívat službu i mimo území města.

Dostupnost standartního bydlení osobám romské etnicity

Dostupnost bytů nabízených na volném trhu s bydlením Romům je omezována stereotypní obavou většiny pronajímatelů z nevčasného placení nájemného, poškození majetku či nekontrolovatelné residenční migrací. Osoby s připsanou romskou etnicitou jsou v rámci hledání bydlení často odkázány na asistenci nestátní neziskové organizace (NNO) či využívají tzv. známostí. To často vede k jejich koncentraci do domů, kde jsou vysoké nájmy, platby za energie a nevyhovující technický stav (jako v případě Mlýnské 61, Komenského 355 a Havlíčkovy 251). S ohledem na častou migraci osob mezi Cvikovem, Novým Borem a Českou Lípou (zejména u žen a neúplných rodin – matka a nezaopatřené děti), je vhodné také zmínit bariéry při hledání bydlení v Novém Boru. Zde je po osobách romské etnicity často vyžadována pracovní smlouva a potvrzení, že děti dochází do školy. Soukromí pronajímatelé také často vyžadují nějaký styl jistin – potvrzení o zaměstnání, o docházce dětí do škol či o spolupráci se sociálním odborem nebo NNO. Ve Cvikově žijí romské rodiny mimo soukromých nájemních prostor (viz výše) také na Sídlišti a v městském bydlení, konkrétně ve vyloučeném bytovém domě ve Vančurově 261 a ve skupině domů s vyšší koncentrací osob ze sociálního vyloučení (viz. kapitola *Popis sociálního vyloučení*). U žádostí o byty v obecním bytovém fondu není etnicita (respektive příslušnost k CS diskriminované na trhu s bydlením) prioritizována (v Zákoně o podpoře bydlení již tato prioritizace je). Pronájmy historicky uzavírány s domácnostmi z této CS, její koncentrace je výraznější v jednom z obecních bytových domů.

Ubytovací zařízení pro osoby v bytové nouzi

Ve Cvikově se nenacházejí ubytovny ani azylové domy. Pro řešení akutních situací bytové nouze byly v minulosti využívány služby krizového bytu v České Lípě, který však ke konci roku 2025 zanikl. V současnosti osoby z Cvikova v bytové nouzi využívají především ubytovací kapacity v Novém Boru, v menší míře také v České Lípě.

Zařízení provozovaná NNO Charita Česká Lípa v Novém Boru, konkrétně azylový dům Jonáš a Sociální ubytovna, jsou využívána zejména rodinami s dětmi, přičemž v roce 2025 zde bylo ubytováno celkem 16 osob z Cvikova. Od ledna 2026 je v Novém Boru v rámci služeb Charity Česká Lípa k dispozici také krizový pokoj s krátkodobým pobytem do sedmi dnů. **V České Lípě je k dispozici dvě zařízení, a to Dům humanity pro osoby bez střechy a Českolipský azyl pro osoby bez střechy a pro neúplné i úplné rodiny s dítětem/dětmi, oba provozované městem. V nich bylo v roce 2025 evidováno využití ubytování osobami z Cvikova pouze v jednom případě. Českolipský azyl nebyl v letech 2024 ani 2025 osobami z Cvikova využit.** V rámci terénního šetření nebylo zjištěno, že by se osoby z Cvikova v době šetření (únor 2026) ubytovávaly v dalších ubytovacích zařízeních v Novém Boru nebo České Lípě.

Tabulka 18 Přehled ubytovaných osob ze Cvikova na azylových domech

	2023		2024		2025	
	do 18-ti let	nad 18 let	do 18-ti let	nad 18 let	do 18-ti let	nad 18 let
Sociální ubytovna	2	4	2	7	2	8
ADJ Jonáš	2	1	0	0	4	2
Celkem	9		9		16	

Zdroj: Charita Česká Lípa, vlastní pracování

Stav zmapování bytová nouze na území obce Cvikov

Ve městě však v současnosti nepůsobí žádná specializovaná terénní služba, která by se systematicky věnovala mapování osob v bytové nouzi, včetně *bez střechy*. Ve Cvikově je dlouhodobě odhadováno přibližně deset osob bez střechy (dle typologie ETHOS[6]). Přestože se konkrétní jednotlivci v čase proměňují, celkový počet osob v této situaci zůstává meziročně relativně stabilní.

Část osob bez střechy navíc čelí kombinaci sociálních a zdravotních problémů, včetně duálních diagnóz, což může komplikovat jejich zapojení do služeb zaměřených pouze na dílčí oblasti, například duševní zdraví, zaměstnanost nebo zadlužení. Přesný počet osob bez střechy je obtížné stanovit, protože část této populace využívá neformální formy přístřeší, například opuštěné objekty, provizorní obydlí v lesních lokalitách nebo jiné skryté prostory. Přestože se v absolutních číslech jedná o relativně malou skupinu, z praxe vyplývá, že k propadu do této formy bezdomoví dochází u osob každoročně. Situace těchto osob je řešena především sociálním pracovníkem města. Vedle osob bez střechy je ve městě

[6] Celá typologie je k dispozici zde: ttps://www.feantsa.org/download/cz___8621229557703714801.pdf.

evidována širší skupina obyvatel žijících v nevyhovujících nebo nestabilních formách bydlení. **Počty osob žijících v celkovém nevyhovujícím bydlení ve Cvikově dle Sčítání lidu bez domova dle typologie ETHOS je 26, v 8 domácnostech, z toho 11 je mladších 18 let.** V rámci nevyhovujícího bydlení se často jedná o nebytové a rekreační prostory, které lidé obývají. Nicméně z terénního šetření ASZ vyplývá, že toto číslo může být vyšší. Co se ubytování týče, v rámci bytového fondu nejsou vyhrazeny byty pro ubytovávání osob v bytové nouzi. Nejbližší služby pro tyto osoby jsou v Novém Boru, z výpovědi respondentek a respondentů však vyplívá, že právě jejich vzdálenost je častou zásadní bariérou při řešení situace.

Tabulka 19 Lokalizace osob žijících v nevyhovujícím bydlení ve Cvikově (2022)

	typ bydlení	počet osob	z toho ženy	z toho děti
Adresa 1	Mobilní obydlí	2	0	0
Adresa 2	Rodinný dům	9	6	4
Adresa 3	Byt v bytovém domě	10	5	6
Adresa 4	Nebytový prostor	1	0	0
Adresa 5	Mobilní obydlí	1	1	1
Adresa 6	Chata	1	0	0
Adresa 7	Chata	1	1	0
Adresa 8	Nebytový prostor	1	0	0

Zdroj: Sčítání osob v bytové nouzi na území ČR podle klasifikace ETHOS, SocioFactor, vlastní zpracování

Bezpečnost a prevence kriminality

Ve městě Cvikov se nachází Obvodní oddělení Policie ČR (OOP) čítající 6 členů, která spolupracuje s místní městskou policí a hlídky jsou doplňovány z OOP Nový Bor. Cvikov se potýká s nízkými kapacitami a jejich silnou fluktuací. V obci aktuálně nepůsobí APK ani platforma zaměřená na prevenci kriminality**.** MP využívá kamerový systém o 24 kamerách. **V roce 2025 bylo v obvodu Cvikov registrováno celkem 72 případů trestné činnosti.** Podle odhadu Policie ČR se přibližně 60 těchto skutků odehrálo na území města Cvikov. Ve 27 případech byli pachateli opakovaně trestaní jedinci. V tomto roce bylo objasněno 51 % případů. Za sledované období nebyla zaznamenána trestná činnost páchaná dětmi ani trestná činnost směřující proti dětem. Nejčastějším trestným činem byl majetkový, v menším měřítku se pak vyskytovaly činy násilné. V oblasti toxikománie a extremismu byly hodnoty v roce 2025 na nule.

Tabulka 20 Počty trestných činů dle objasněnosti v roce 2025

	násilná	mravnostní	majetková	toxikománie	extremismus
	10	1	32	0	0
z toho neobjasněno	3	1	26	0	0

Zdroj: PČR Cvikov, vlastní zpracování

Město Cvikov pracuje s Plánem prevence kriminality 2023–2027, jehož analytická část vymezuje nejproblematičtější oblasti z hlediska bezpečnosti osob, majetku a veřejného pořádku. Mezi tyto lokality patří ulice Komenského a Žitavská, Sídliště, náměstí Osvobození,

autobusové nádraží a okolí obchodního domu Penny. Jedním z identifikovaných problémů u lokalit popsaných v Plánu prevence kriminality 2023–2027 je porušování obecně závazné vyhlášky (OZV) z roku 2015, která omezuje konzumaci alkoholu, a to na veřejných prostranstvích, včetně ulic, parků a náměstí. K porušování OZV dochází nejvíce v okolí Večerky Veronika na Sídlišti, v ulici Komenského a na náměstí Osvobození. V roce 2025 byly PČR evidovány pouze čtyři trestné činy spáchané pod vlivem alkoholu.

Bezpečnost v kontextu SVL

S výjimkou dvou případů násilné trestné činnosti na adresách Vančurova 261 a Komenského 355 byly tyto skutky spáchány mimo sociálně vyloučené oblasti. Z porovnání s vymezenými oblastmi Policie ČR vyplývá, že lokality označené městem jako SVL se nepřekrývají s těmi, které policie považuje za klíčové z hlediska bezpečnosti.

V roce 2025 PČR zaznamenala 193 přestupkových činností v obvodu Cvikov. 90 % z nich se týkalo občanského soužití či jsou majetkového charakteru. Přestupkové činnosti se již častěji týkají SVL, avšak hodnoty nejsou vůči celku nikterak vysoké. Zejména se jedná o ulice Vančurova a Komenského, v menším měřítku o ulice Havlíčkova, Mlýnská a Sídliště (viz tabulka 20). Zde je nutné podotknout, že v případě na ulici Sídliště se nejedná o jeden bytový dům, jako v ostatních případech, ale o celé sídliště čítající sedm ulic. Z dostupných informací je možné identifikovat, že v rámci adresy Komenského se jedná o přestupky páchané zejména jednou osobou. V obou těchto případech tak má bezpečnostní situace odlišný charakter než v lokalitách, kde se přestupkové jednání rozprostírá mezi širší skupinu obyvatel.

Tabulka 21 Celkové počty evidovaných přestupků za rok 2025

celkem:		193
z toho na adresách:	Vančurova 261	7
	Komenského 355	5
	Mlýnská 62	4
	Smetanova 91	0
	Havlíčkova 462	4
	Sídliště	6
	Palackého 202	1
	Mánesova 541-545	3

Zdroj: PČR Cvikov, vlastní zpracování

Nejčastějším důvodem zásahů policie v bytových domech s vyšší koncentrací osob ze sociálně vyloučeného prostředí je narušování občanského soužití. Jedná se o 39 % z celkového počtu výjezdů okrsku. Nejčastěji se jedná o hádky mezi sousedy, přičemž pouze v jednom případě, na adrese Vančurova 261, vedly tyto události k vyklizení bytu. Problémy se opakují, často jde o osoby či domácnosti, u kterých se konflikty vyskytují pravidelně.

Tabulka 22 Počet výjezdů pro narušování občanského soužití v rámci SVL (2025)

Havlíčkova 462	3
Komenského 355	1
Mánesova 541-545	2
Mlýnská 62	0
Sídliště	5
Smetanova 91	0
Palackého 202	0
Vančurova 261	3

Zdroj: PČR Cvikov, vlastní zpracování

Sociálně vyloučený bytový dům na adrese Vančurova 261 se v rámci počtu výjezdů k oznámením občanů objevuje nejčastěji (12 výjezdů). Vysoký počet výjezdů je zaznamenán také na Sídlišti (16 výjezdů), nicméně tyto hodnoty nelze přímo porovnávat vzhledem k rozdílné velikosti sledovaných oblastí (viz odůvodněno dříve). Uvedený bytový dům v ulici Vančurova má dlouholetou historii a je v obci obyvatelstvem a vedením města symbolicky vnímán jako nejvíce konfliktní, což může přispívat k častějšímu hlášení událostí samotnými obyvateli.

Tabulka 23 Počty výjezdů k oznámení občanů v rámci SVL za rok 2025

Vančurova 261	12
Komenského 335	-
Mlýnská 62	5
Smetanova 91	1
Havlíčkova 462	7
Sídliště	16
Palackého 202	1
Mánesova 541-545	8

Zdroj: PČR Cvikov, vlastní zpracování

V oblasti prevence Policie České republiky spolupracuje zejména se Základní školou Bohumila Hynka, mateřskou školou a Domem dětí a mládeže Cvikováček. Preventivní aktivity jsou zaměřeny především na děti a mladistvé a probíhají zejména formou přednášek a vzdělávacích programů. Policie dále spolupracuje s OSPOD a s NNO Rodina v centru v Novém Boru, a to zejména v souvislosti s podporou rodin a posilováním rodičovských kompetencí. V případě potřeby je navazována také spolupráce s Probační a mediační službou a organizací Bílý kruh bezpečí v České Lípě, přičemž využití těchto služeb se pohybuje přibližně v rozsahu jednoho klientského případu ročně.

Kyberkriminalita a digitální podvody

Zvýšený počet kybernetických podvodů je jedním z hlavních zájmů Policie ČR. Z praxe je patrná vzestupná tendence těchto trestných činů. Prevence v této oblasti zahrnuje například distribuci letáků upozorňujících na podvodné praktiky. Policie ČR ve Cvikově řeší zejména finanční podvody, jejichž částky se pohybují od několika tisíc až po desítky tisíc korun.

Nejčastěji se jedná o podvodné SMS zprávy požadující finanční obnos nebo o falešné bankéře nabízející různé služby.

Problematika návykových látek

Z dostupných dat vyplývá, že drogová problematika se ve městě Cvikov dlouhodobě projevuje pouze v omezené míře. V roce 2025 byl zaznamenán jediný případ trestného činu souvisejícího s nedovolenou výrobou nebo jiným nakládáním s omamnými a psychotropními látkami podle § 283, případně § 286a trestního zákoníku. Na území města nebyla zjištěna existence varny ani pěstírny omamných látek, což naznačuje absenci organizovanější drogové výroby přímo v lokalitě. To může být odůvodněno dostupností těchto látek v okolních městech.

Přestože v širším regionu dlouhodobě působí specializované nestátní neziskové organizace zaměřené na práci s uživateli návykových látek, konkrétně ADVAITA, z. ú., a Most k naději, z. s., ve městě Cvikov nejsou v současné době poskytovány jejich pravidelné služby. NNO Most k naději zde působí terénně, avšak v omezené míře v rámci oblasti Nového Boru. Hlubší spolupráce organizace Most k naději s městem byla ukončena již v roce 2017 a organizace ADVAITA realizovala poslední aktivitu ve městě v roce 2023 formou preventivního semináře na základní škole. V letech 2024 i 2025 byly v rámci této služby evidovány jednotky klientek a klientů pocházející ze Cvikova. Z údajů o výměně injekčního materiálu vyplývá, že přibližně polovina všech vyměněných setů byla poskytnuta formou sekundární výměny, tedy prostřednictvím jedné osoby dalším uživatelům, to naznačuje existenci širší skupiny uživatelů, kteří nejsou v přímém kontaktu s odbornými službami a zůstávají mimo oficiální evidenci. Informované odhady zároveň poukazují na to, že ve městě se pravděpodobně nachází více osob, které využívají služby zprostředkovaně právě prostřednictvím jedné klientky. V roce 2024 však nebyl zaznamenán růst počtu kontaktů ani výměn injekčního materiálu, což může souviset s vysokou mírou migrace osob mezi městy Cvikov, Nový Bor a Česká Lípa. Tato mobilita komplikuje dlouhodobé sledování situace a ztěžuje stabilní navazování kontaktu s cílovou skupinou. V současné době je řešení drogové problematiky ve městě zajišťováno především prostřednictvím sociálního pracovníka obce, který zprostředkovává kontakt klientů se službami dostupnými v Novém Boru, České Lípě a Liberci. Absence pravidelné terénní práce specializovaných služeb přímo ve městě a omezená výměna informací mezi Policií České republiky a koordinátorkou protidrogové politiky však vedou k tomu, že drogová situace ve Cvikově zůstává pouze částečně zmapována.

Celkově lze konstatovat, že ačkoli se drogová problematika ve městě Cvikov podle oficiálních statistik jeví jako nízká, dostupné poznatky naznačují existenci skryté uživatelské populace, která využívá služby nepřímo a mimo území města. Tento rozpor mezi oficiálními údaji a terénními poznatky ukazuje na potřebu systematičtějšího monitoringu situace a posílení návaznosti mezi místní samosprávou, sociálními službami a dalšími aktéry v oblasti protidrogové politiky.

Ohrožené rodiny a děti (volný čas)

Trávení volného času

V rámci výzkumu nebylo možné obdržet lokalizovaná data z OSPOD na Cvikov. Z tohoto důvodu se následující kapitola zaměřuje zejména na analýzu možností trávení kvalitního volného času dětmi z CS. Ve městě Cvikov je obecné zapojení rodin z CS do programů přítomných SAS malé. Respondenti také poukazují na nízkou míru zapojení části rodin z CS do volnočasových aktivit nabízených školou nebo Domem dětí a mládeže. Ve městě není pro CS k dispozici ani nabídka neorganizovaného trávení volného času.

Mezi další identifikované nedostatky patří absence nízkoprahového zařízení pro děti a mládež nebo obdobné služby zaměřené na děti ze sociálně znevýhodněného prostředí. Aktivity tohoto typu byly v minulosti ve městě poskytovány především místní farou. Krátkodobě zde působila také nezisková organizace Rodina v centru prostřednictvím pobočky nízkoprahového klubu Vafle, který organizace provozuje v Novém Boru. Provoz pobočky ve Cvikově byl po přibližně roce a půl ukončen. Podle výpovědí aktérů k tomu přispěla zejména nevhodně zvolená lokalita klubu na adrese Vančurova, která je v místním kontextu spojována s negativní stigmatizací a část dětí proto od návštěvy odrazovala. V roce 2024 klub Vafle v Novém Boru navštěvovalo celkem 34 dětí ze Cvikova, což naznačuje existující poptávku po této službě.

Hlavním poskytovatelem organizovaných volnočasových aktivit pro děti je Dům dětí a mládeže Cvikováček (DDM). V minulosti se jeho aktivit účastnily také děti ze SVL, v posledních letech je však jejich účast výjimečná. DDM v minulosti provozoval klub zamýšlený jako nízkoprahové zařízení, jeho činnost však byla ukončena mimo jiné z důvodu omezených kapacit a kompetencí pracovníků pro sociální práci s dětmi ze sociálně znevýhodněného prostředí. Většina aktivit DDM se soustředí na děti ve věku prvního stupně základní školy. Současná nabídka volnočasových aktivit pro děti ve věku od 12 let, je některými aktéry vnímána jako omezená, a to i ve vztahu k majoritní populaci. Aktivity, které starší děti navštěvují, se soustřeďují především na sportovní kroužky organizované DDM Cvikováček a místním fotbalovým klubem. Tyto aktivity nejsou příliš využívány dívkami a jiné zájmové aktivity chybí.

Finanční náklady nejsou aktéry vnímány jako hlavní bariéra účasti, jelikož poplatek za kroužky činí přibližně 200 Kč za pololetí, resp. 400 Kč za školní rok. Geografická dostupnost zařízení není považována za zásadní bariéru, protože DDM se nachází v docházkové vzdálenosti od lokalit, kde děti z ohrožených domácností žijí. Za významnější překážky jsou považovány spíše nízká motivace některých rodičů k zapojení dětí do organizovaných aktivit a nízká informovanost rodin o těchto aktivitách. Tento faktor se projevuje například při podávání přihlášek nebo při udržení pravidelné docházky.

Sociálně aktivizační služby ve městě

Ve Cvikově působí v oblasti sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi organizace Rodina v centru, která zde realizuje projekt Štafeta. Služba se zaměřuje zejména na podporu rodin v oblasti hospodaření s financemi a efektivního využívání potravinové pomoci. Současně se věnuje také tématům péče o děti, jejich zdraví, rozvoje a bezpečí. Součástí podpory může být rovněž zprostředkování odborné pomoci v oblasti duševního zdraví. Další

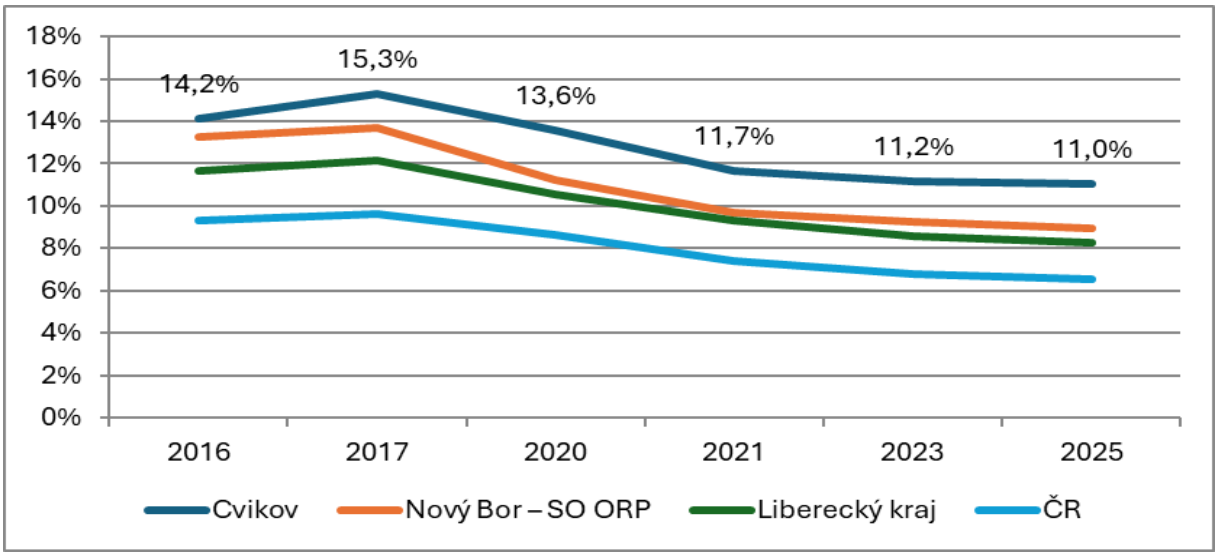
službou dostupnou pro rodiny z Cvikova je projekt Startér organizace Charita Česká Lípa. Ta se zaměřuje na podporu rodin s dětmi při řešení každodenních životních situací. Nejčastěji se jedná o pomoc při podávání žádostí o sociální dávky, komunikaci se základní školou, doprovody k lékaři nebo podporu při rozvoji rodičovských kompetencí. V rámci práce s rodinami služba spolupracuje také s OSPOD v Novém Boru. Služba je poskytována jak v terénní podobě přímo v obci, tak ambulantně, kdy ambulantní pracoviště se nachází v Novém Boru.
Podle zkušeností služeb není situace ve Cvikově z hlediska klientských zakázek v rámci správního obvodu obce s rozšířenou působností nijak specifická. V roce 2025 spolupracovala služba Startér se sedmi rodinami z Cvikova. Ve většině případů šlo o domácnosti tvořené samoživitelkami s dětmi. Počet rodin zapojených do služby zůstává v čase poměrně stabilní, přestože se nejedná stále o stejné domácnosti. Podle zkušeností pracovnic a pracovníků se jedná převážně o rodiny, které nejsou romského původu, žijící v SVL. Spolupráce s rodinou je obvykle nastavena na období jednoho roku s možností následného prodloužení podle potřeb rodiny. **Z praxe služeb však vyplývá, že počet rodin, které by mohly z této služby profitovat, je pravděpodobně vyšší a může se pohybovat v řádu desítek.** Nižší využívání služby může souviset zejména s tím, že některé rodiny o existenci služby nevědí nebo nemají jasnou představu o tom, jakou podporu jim může nabídnout. Z tohoto důvodu bývá spolupráce s rodinami často iniciována samotnými pracovníky služby. Při vyhledávání a zapojování rodin dochází také k příležitostné spolupráci s pediatrem nebo se sociálním pracovníkem města.

Zadlužení a exekuce

Problematika zadlužení představuje ve Cvikově významné téma lokální veřejné politiky, dlouhodobou prioritu města a jednu z vytyčených oblastí zájmů ve spolupráci s ORBaS. Zadluženost a exekuce jsou strukturálním a přetrvávajícím jevem, který se netýká výhradně osob žijících v podmínkách sociálního vyloučení, ale prostupuje širší část populace a ovlivňuje celkovou sociální situaci obce.

V roce 2025 dosahoval podíl osob starších 15 let v exekuci ve Cvikově 10 %. Tato hodnota obec řadí výrazně nad celostátní průměr i nad průměr kraje, což ukazuje na nadprůměrnou míru dluhové zátěže v místním kontextu. Vývoj v čase odpovídá celostátnímu trendu, kdy dochází k postupnému poklesu podílu osob v exekuci. Ve Cvikově je však tempo tohoto poklesu ve sledovaném období mírně vyšší než na úrovni ORP, kraje i České republiky jako celku.

Graf 9 Podíl obyvatel (starších 15 let) v exekuci

Zdroj: mapazadluzeni.cz, vlastní zpracování

K roku 2025 bylo ve Cvikově 388 fyzických osob v exekuci a celkový počet exekucí byl 2260. Průměrný počet exekucí na osobu byl 5,5 a průměrná vymáhaná částka na osobu 123 773 Kč.

Tabulka 24 Základní přehled exekucí

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Podíl osob v exekuci [%]	14,1	15,3	-	13,6	13,6	11,7	12,2	11,8	11	10
Meziroční změna (p.b.)	-	+1,2	0	-1,9		+0,5	-0,4	-0,8		-1
Celkový počet exekucí	2685	2945	-	2846	2846	2673	2754	2714	2386	2260
Počet osob v exekuci	533	577	-	520	520	441	447	432	427	410
Průměrný počet exekucí na osobu [%]	5	5,1	-	5,5	-	6,1	6,2	6,3	5,6	5,5
Průměrná vymáhaná částka na osobu [Kč]	-	-	-	-	-	-	699 700	347 143	263 388	123 773

zdroj: mapazadluzeni.cz

Stejně tak jako klesá celkový počet exekucí, je tomu tak i u osob mladistvého a seniorního věku.

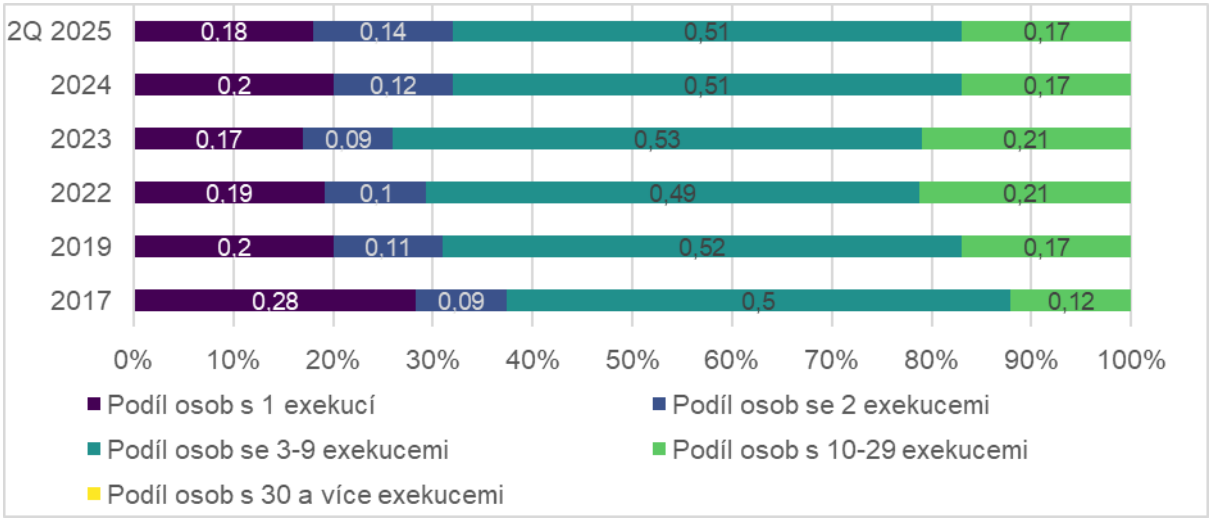
Tabulka 25 Detaily osob v exekuci ve dle věku

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2Q 2025
Děti a mladiství	5	-	-	2	-	-	0	0	0
Počet osob 15-29 let	89	-	-	73	-	-	56	48	50
Podíl osob 65 a více let	49	-	-	48	-	-	37	35	35

Zdroj: mapazadluzeni.cz

Na jednu exekuci ve Cvikově připadá nižší částka v porovnání s předchozími roky (viz tabulka č. 23, ovšem na jednu osobu napříč lety stabilně připadá tři a více exekucí (poměrově nad průměrem okresu i kraje). Přehled podílu osob v exekuci podle kumulace exekucí naznačuje, že v intervalu 10-29 exekucí podíl stagnuje, podíl osob se 3–9 exekucemi s mírnými výkyvy stagnuje taktéž. **Podíl počtu osob s jednou exekucí za sledované období klesá, avšak narůstá podíl osob s dvěma exekucemi, což opět ukazuje na kumulaci exekucí, u již zadlužených osob.** Výrazný vliv na snižování počtu osob v exekuci a počtu případů multiexekuce má nová legislativa účinná od roku 2022, která zastavila vedení bagatelních exekucí a od roku 2023 zároveň umožňuje zastavování tzv. marných (nevymožitelných) exekucí.

Graf 10 Vývoj podílu osob v exekuci dle počtu exekucí

Zdroj: mapazadluzeni.cz

Více zdrojů potvrdilo, že nejčastějšími důvody exekuce jsou spotřebitelské úvěry, nebankovní půjčky, dluhy na odpadech, u operátorů nebo dluhy za nezaplacené energie. Přestože vyhláška zakazující podomní prodej je v platnosti od roku 2017, v prostředí města Cvikov je poskytování nebankovních půjček spojováno zejména s činností společnosti Provident. Podle dostupných informací je distribuce těchto úvěrových produktů realizována terénní formou prostřednictvím jedné konkrétní zprostředkovatelky, která aktivně oslovuje obyvatele města. Tento způsob nabídky vykazuje vysokou míru efektivity, což se odráží v rozšířeném využívání těchto finančních služeb mezi místní populací. Schopnost splácet pohledávky je výrazně ovlivněna nízkou výší příjmu a celkovým objemem dluhu (který je u většiny osob složen z několika exekucí). Při nízkých výdělcích a vyšší zadluženosti se splácení stává obtížně dosažitelným. V těchto situacích část osob hledá způsoby, jak zmírnit dopady srážek ze mzdy – typicky prostřednictvím evidence na Úřadu práce a současného neformálního přivýdělku. Jde o jednu z adaptačních strategií na kombinaci nízkých příjmů a exekučních srážek. Z praxe vyplývá, že osoby z CS si často hledají práci mimo standardní trh práce. Z praxe občanských poraden však nevyplývá, že zapojení do neformální ekonomiky je univerzálním vzorcem chování osob v exekuci. Situace se liší podle individuálních podmínek a pracovních možností. Řada zaměstnavatelů se situací exekucí svých zaměstnanců zabývá alespoň na individuální úrovni. Nejčastěji jim doporučují využití odborných služeb, v ojedinělých případech jim poskytují i přímou podporu,

například formou doprovodu do poradny.Vedle závazků vůči nebankovním poskytovatelům úvěrů a energetickým společnostem eviduje část místní populace rovněž dluhy vůči městu, zejména v oblasti místních poplatků a úhrad za komunální služby. V roce 2025 dlužilo **864 osob s trvalým pobytem ve Cvikově na odpadech[7], z toho 246 osob mladších 18 let**. Tyto i jiné správní pohledávky spravují SMC. SMC nabízejí bezplatné splátkové kalendáře na základě individuální dohody. Tato praktika nemá nikterak specifické mechanismy, je využívána pouze mimořádně na základě vyžádání dlužné osoby. V roce 2025 jich bylo uzavřeno 5. **Celková výše nedoplatků na poplatcích za komunální odpad dosáhla ke konci roku 2025 částky 549 600 Kč[8], přičemž další evidovaný dluh tvořily nedoplatky za poplatky ze psů ve výši 70 600 Kč. K zahájení exekučního řízení je v těchto případech přistupováno pouze výjimečně. V posledních dvou letech byl tento postup uplatněn jednou.** SMC spravují také pohledávky za pokuty, kdy v roce 2025 předali k vymáhání 53 těchto pohledávek.

Město Cvikov nedisponuje vlastní specializovanou dluhovou poradnou. Poradenské kapacity v oblasti zadluženosti jsou v současnosti zajišťovány kombinací činnosti místního sociálního pracovníka a externích poradenských institucí, konkrétně Občanskou poradnou Déčko (v Novém Boru) a Občanskou poradnou neziskové organizace Rodina v centru (v Novém Boru). Služby obou poraden jsou obyvatelstvem Cvikova a CS využívány. V případě NNO Rodina v centru probíhá poradenství částečně v návaznosti na spolupráci se sociálním pracovníkem města. Využití těchto služeb je podmíněno existencí vazby klienta na město Nový Bor (např. rodinné, pracovní nebo vzdělávací), což však podle dostupných informací zpravidla nepředstavuje významnou bariéru pro přístup k poradenství. Občanská poradna neziskové organizace Rodina v centru v některých případech spolupracuje se Základní školou Bohumila Hynka, avšak tato spolupráce má spíše nárazový a nepravidelný charakter. Z výpovědí pracovnic poraden vyplývá, že dominantním tématem zakázek jsou exekuce – mj. mapování dluhů, informování o oddlužení je ve Cvikově poměrně rozšířené. Avšak využívání oddlužení v rámci CS je minimální. Respondentky zároveň uvádějí, že možnosti splácení exekucí z běžných pracovních příjmů v regionu jsou omezené. **V roce 2024 měla Rodina v centru 6 zakázek v rámci finančního poradenství, v roce 2025 (do října) se toto číslo navýšilo na 17. Poradna Déčko eviduje za rok 2024 13 klientek/tů a za rok 2025 15 klientek a klientů ze Cvikova.** Ve všech případech se jednalo o zakázky související s dluhovou problematikou – mj. žádosti o oddlužení, dohledání informací. V porovnání s ostatními obcemi v rámci okresu představuje Cvikov přibližně 15 % celkové poptávky, což lze považovat za relativně významný podíl. Na rozdíl od poradny Rodina v centru je poradna Déčko osobami z Cvikova vyhledávána především za účelem řešení oddlužení.

[7] Je nutné brát v potaz splatnost poplatku za daný rok, která je vždy k 30.9. příslušného roku, tedy mnoho lidí ještě často doplácí v roce následujícím.

[8] Jedná o obyvatele a vlastníky nemovitostí, kde nikdo nemá TP, tedy nemusí být obyvateli Cvikova.

Exekuce jako bariéra

Exekuce nepředstavují ve všech oblastech života stejnou míru bariéry. V oblasti zaměstnání již zpravidla nejsou zásadní překážkou vstupu na pracovní trh. V kontextu nedostatku pracovní síly jsou zaměstnavatelé často ochotni zaměstnávat i osoby s exekucemi, přestože to pro ně znamená zvýšenou administrativní zátěž spojenou se srážkami ze mzdy. V některých případech zaměstnavatelé zároveň podporují zaměstnance v zahájení procesu oddlužení s cílem stabilizovat jejich pracovní situaci.

Výraznější bariéru představují exekuce při hledání nájemního bydlení. Pronajímatelé a realitní kanceláře běžně prověřují finanční situaci zájemců a exekuce tak mohou snižovat jejich šance na získání bydlení. Tato překážka se může částečně zmírnit v situaci, kdy osoba již vstoupila do procesu oddlužení a dlouhodobě plní stanovený splátkový režim.

Oddlužení

Snižování počtu osob v oddlužení vyplývá také z dat v tabulce č. 25. **Tento pokles je mírný, nicméně v absolutních číslech je ve sledovaném období tento trend jasně patrný, a to zejména mezi lety 2022 a 2025**.

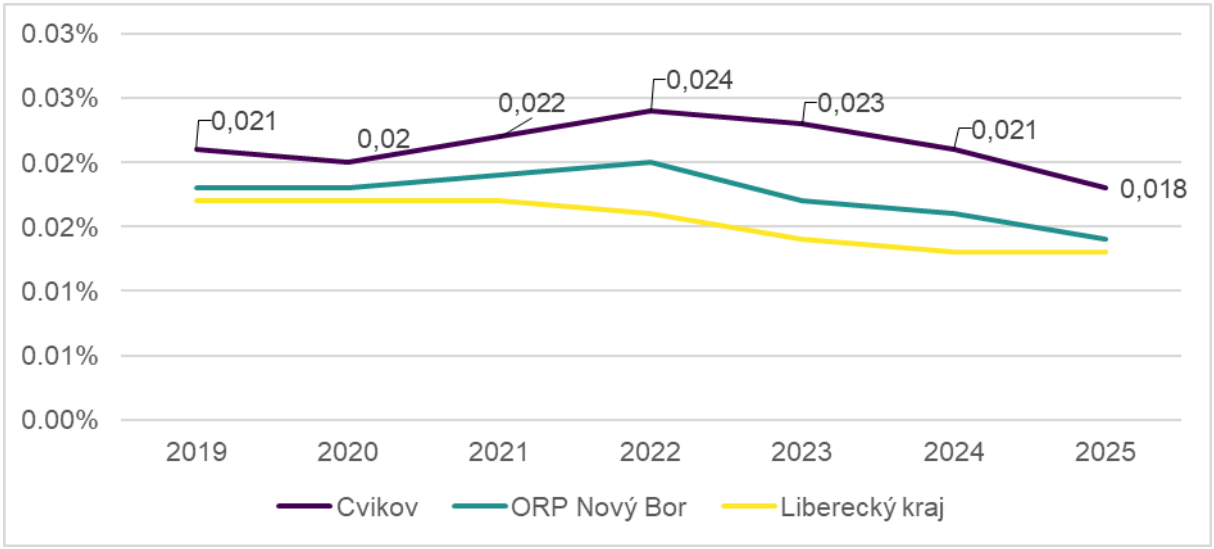
Tabulka 26 Přehled aktivních oddlužení

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Počet osob v oddlužení	82	78	82	86	84	82	73
Podíl osob v oddlužení [%]	2,1	2	2,2	2,4	2,3	2,1	1,8
Podíl osob v oddlužení 18-29 let [%]	20	10	6	3	3	4	7
Podíl osob v oddlužení 65+ let [%]	10	9	11	12	13	10	7

Zdroj: mapazadluzeni.cz

Celkový podíl osob v oddlužení se dlouhodobě drží nad průměrem ORP i kraje, od roku 2022 se snižuje. Snižující se tendenci je vidět i v rámci ORP a kraje, avšak Cvikov eviduje rapidnější snížení.

Graf 11 Podíl osob v oddlužení

Zdroj: mapazadluzeni.cz

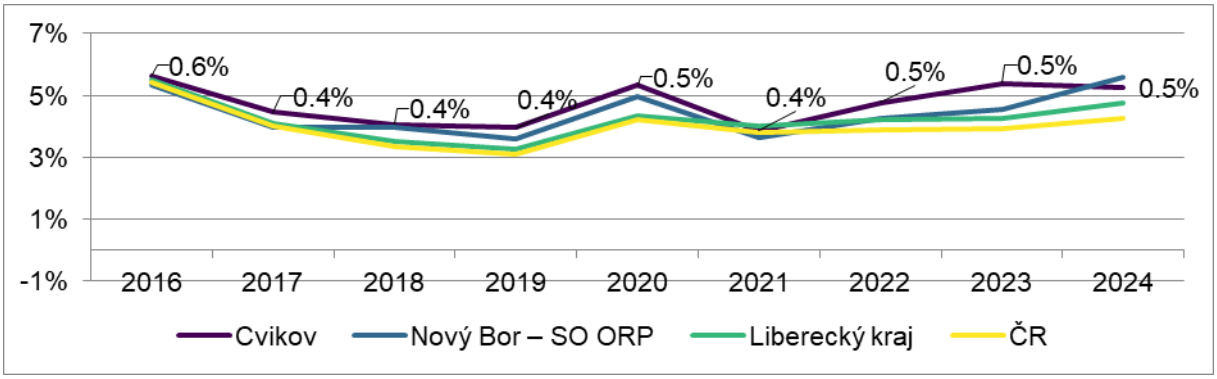
Celkově však jen poměrně malý podíl exekuovaných osob využívá dostupné nástroje řešení dluhů – ať už šlo o formát Milostivého léta, nebo o osobní oddlužení. Tuto službu zprostředkovávají zejména občanské poradny v Novém Boru. Do určité míry lze tuto skutečnost mimo jiné přičíst malé informovanosti o dostupnosti a podmínkách oddlužení a nemožnost uhradit jistinu. Informovanost o možnostech a podmínkách osobního oddlužení je v rámci CS nízká[9]. Tato nízká informovanost následně vede osoby z CS k využívání služeb, které oddlužení nabízejí za úplatu v hodnotách až desítek tisíc korun. Z rozhovorů z občanských poraden také vyplívá, že osoby, které se o oddlužení hlásí jsou spíše z majoritní populace. V minulosti probíhaly spolupráce mezi městem a NNO Rodinou v centru ve formě seminářů cílených na seniorní populaci ve Cvikově, avšak účast na těchto aktivitách byla minimální. Přesto se však město snaží nadále vyvíjet úsilí v rámci informovanosti.

Zaměstnanost

Doména, která podstatně saturuje ISV se týká dlouhodobé nezaměstnanosti. Dlouhodobě je ve Cvikově (ne)zaměstnanost jeden z klíčových aspektů podporující případné sociální vyloučení. V rámci této oblasti bylo v rámci analýzy nemožné obdržet úplné informace z ÚP. V tomto ohledu tato část vychází zejména z datových podkladů MPSV a z rozhovorů se sociálními pracovnicemi poraden v Novém Boru.

Celkový počet uchazeček a uchazečů vykazuje v letech 2016–2019 pozvolný pokles, kdy se hodnota snížila ze 167 osob v roce 2016 na minimum 116 osob v roce 2019. Tento trend lze interpretovat v kontextu relativně příznivé situace na trhu práce v daném období, kdy byla celostátně klesající nezaměstnanost. Výrazný zlom nastává v roce 2020, kdy počet uchazečů skokově narůstá na 155 osob, což lze spojit s dopady pandemie covid-19. **Po přechodném poklesu v roce 2021 se počet uchazečů opět zvyšuje a v letech 2022–2024 se stabilizuje na vyšších hodnotách (140–158 osob).** Z rozhovorů je patrné, že pandemie covid - 19 zanechala následky na obyvatelstvu v podobě větší finanční nejistoty.

Graf 12 Podíl uchazeček a uchazečů o zaměstnání

Zdroj: ÚP, vlastní zpracování

[9] Nabídky práce v regionu Cvikov, z: cityportals.cz/web/cvikovcz, nahlédnuto 16.01.2026

Z tabulky č. 26 je patrné, že **ženy registrované na ÚP dlouhodobě převažují nad muži**, a to ve všech sledovaných letech s výjimkou roku 2018, kdy je zastoupení obou pohlaví téměř vyrovnané. Ve sledovaném období je na úřadu práce evidováno více žen než mužů. Nabídka pracovních míst ve Cvikově a okolí je do značné míry zaměřena na fyzicky náročné a řemeslné profese. Tyto pozice jsou častěji obsazovány muži, což se odráží i v pracovních inzerátech, kde byla pouze menší část nabídek určena nebo explicitně otevřena také ženám (v rámci inzerce byly 2 z 12 pracovních míst inzerované také pro ženy). Ve Cvikově nejsou NNO, které by poskytovaly pracovní poradenství. Nicméně z praxe občasných poraden v Novém Boru a SAS vyplývá, že zejména matky samoživitelky preferují práci ve Cvikově. S ohledem na omezenou dostupnost práce ve městě volí práci často ve skladových prostorách v okolních městech. Mezi nejvýznamnější místní zaměstnavatele patří Intedoor spol. s r.o., Inva Družstvo O. Z. Kalak a RICOM gas s.r.o., kteří nabízejí převážně řemeslné pozice. Další možnosti práce poskytují sklárny v Novém Boru. Nutnost dojíždění se však ukazuje jako potenciální bariéra pro část obyvatel. Z terénního šetření nebylo možné přesně určit počet osob zaměstnaných v těchto podnicích, nicméně v rámci dotazování bylo Družstvo INVA opakovaně zmiňováno jako zaměstnavatel.

UoZ ve věku nad 60 let se v evidenci objevují až po roce 2020 a jejich počet je napříč sledovaným obdobím neměnný vůči celkovému počtu UoZ. Obdobný trend vykazují hodnoty o UoZ do 19 let.

Tabulka 27 Počet uchazeček/čů na ÚP dle kategorií

	celkem	z toho			
		ženy	muži	osoby do 19 let	osoby nad 60 let
2016	167	94	73	0	0
2017	133	77	56	0	0
2018	121	59	62	0	0
2019	116	60	56	0	0
2020	155	78	77	0	12
2021	110	65	45	7	6
2022	140	75	65	11	12
2023	158	84	74	11	18
2024	154	82	72	6	13

Zdroj: ÚP, vlastní zpracování

Od roku 2022 výrazně roste počet osob evidovaných na ÚP 12+ měsíců (z 33 v roce 2022 na 59 v roce 2024) **a 24+ měsíců** (ze 17 v roce 2022 na 33 v roce 2024). V roce 2024 bylo ve Cvikově nejvíce osob evidováno v kategoriích nezaměstnanosti delší než 3 a 6 měsíců, a to po dlouhodobě nejvyšších hodnotách. Tento vývoj poukazuje na významný problém dlouhodobé nezaměstnanosti, která zvyšuje riziko sociálního vyloučení, chudoby a snižuje šance na opětovné uplatnění na trhu práce. Možnosti rekvalifikace jsou dostupné především v Liberci. Z praxe NNO jsou prioritně nabízeny uchazečům/kám, u nichž existuje alespoň rámcový příslib budoucího zaměstnání.

Tabulka 28 Přehled uchazeček a uchazečů o zaměstnání dle délky evidence na ÚP

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Celkem v evidenci	167	133	121	116	155	110	140	158	154
z toho									
do 3 měsíců	57	45	41	40	38	30	51	58	37
3+ měsíců	110	88	80	76	117	80	89	100	117
6+ měsíců	75	59	52	49	72	56	60	75	89
12+ měsíců	49	36	30	28	39	40	33	48	59
24+ měsíců	37	26	21	21	18	25	17	21	33

Zdroj: ÚP, vlastní zpracování

Nezaměstnanost se strukturálně koncentruje ve skupinách s nižší úrovní vzdělání. Absolutní počet uchazečů o zaměstnání s vysokoškolským vzděláním zůstává dlouhodobě nízký, zatímco nejpočetnější skupiny tvoří osoby se základním, praktickým nebo nematuritním vzděláním. Tato skutečnost odpovídá celkové vzdělanostní struktuře obyvatelstva. Možnosti doplnění základního a středního vzdělání jsou institucionálně omezené a vázané na Střední školu hospodářskou a lesnickou ve Frýdlantě. Významnou bariérou v přístupu ke vzdělávání je zejména geografická vzdálenost této instituce. Ve školním roce 2025/2026 si zde střední vzdělání doplňují tři osoby ze Cvikova, přičemž v předchozím období (2021/2022) jej dokončila jedna osoba. Za poslední čtyři roky si nikdo nedoplňoval základní vzdělání. Nízká účast na těchto programech souvisí mimo jiné s omezenou motivací k doplnění vzdělání, což se promítá i na institucionální úrovni. Nedostatečný zájem byl například důvodem pro neotevření obdobného vzdělávacího programu v Litoměřicích.

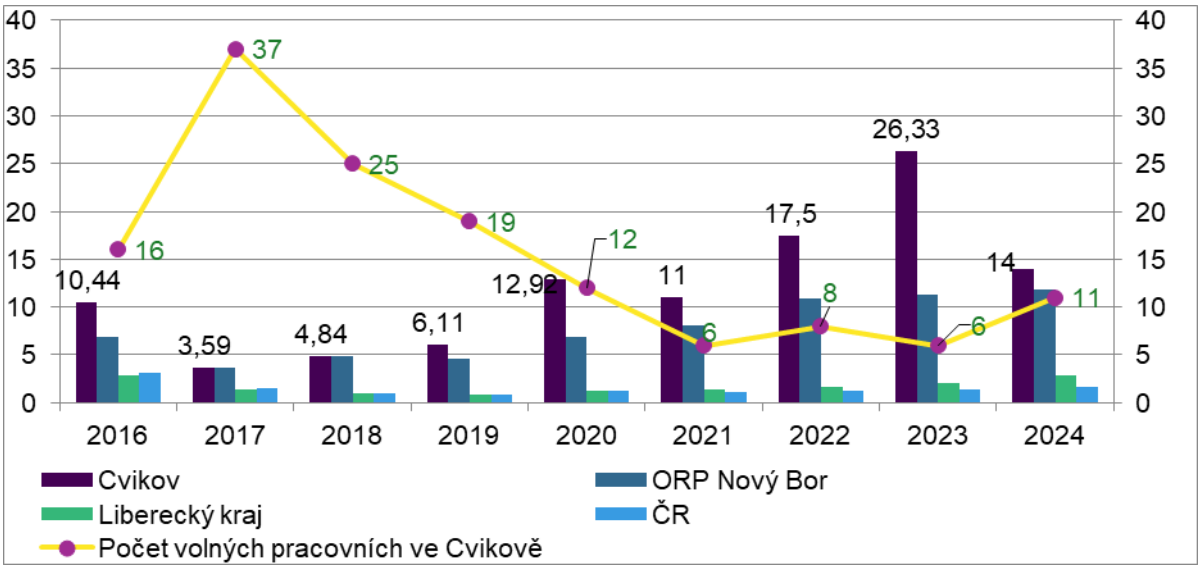
Tabulka 29 Počet UoZ dle dosaženého vzdělání

dosažené vzdělání	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bez vzdělání nebo nedokončené ZŠ	2	4	13	8	12	3	5	11	10
ZŠ a praktická škola	47	43	39	40	45	51	48	56	56
SS bez maturity	83	63	50	56	64	43	63	67	58
SS s maturitou	27	20	15	11	29	10	20	19	24
Vyšší odborné vzdělání	1	1	0	0	0	0	0	1	0
Vysokoškolské vzdělání	7	2	4	1	5	3	4	4	6

Zdroj: ÚP, vlastní zpracování

Specifický pro Cvikov je dlouhodobě velmi nízký počet volných pracovních míst na uchazeče. Od roku 2021 stoupá počet uchazečů a uchazeček na jedno pracovní místo, kdy v roce 2024 je 11 osob na jedno pracovní místo.

Graf 13 Počet UoZ na 1 volné pracovní místo

Zdroj: ÚP, vlastní zpracování

Využívání nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti

V oblasti nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti město Cvikov využívalo výhradně veřejně prospěšné práce (VPP). V současnosti na těchto pozicích nejsou zaměstnány žádné osoby, přestože identifikovaný zájem dle Správy objektu a údržby města Cvikov odpovídá přibližně třem uchazečům a případná kapacita činí až deset pracovních míst. Zkušenosti z předchozího období ukazují, že v některých případech vedlo zapojení do VPP k přechodu na standardní pracovní poměr. Nabízené pozice mají převážně charakter úklidových a technických prací. V minulosti spolupracovalo město Cvikov s Probační a mediační službou, tato spolupráce byla však ukončena. To z důvodu špatné zkušenosti, která přinesla nezájem města o další poskytování pracoviště pro výkon alternativního trestu obecně prospěšných prací na pracovištích města. Jedním z deklarovaných rozvojových záměrů města je zřízení sociálního podniku. Tento záměr je však provázen obavami z nedostatečného zájmu o pracovní pozice, administrativní a organizační náročnosti realizace a omezených personálních kapacit.

Vzdělávání

Ve městě funguje jedna základní škola a jedna mateřská škola, které zajišťují vzdělávání většiny místních dětí v rámci spádového systému. Tento systém v případě základního vzdělávání nepřispívá k projevům segregace. Obdobně působí v obci jedna MŠ. Ta má dvě pracoviště ve městě. Dříve byla budova v ulici Sídliště vnímána jako méně kvalitní a častěji spojovaná se sociálním vyloučením. S ohledem na to se vedení MŠ rozhodlo sjednocovat nabídku aktivit a také navýšit spolupráci napříč pracovišti. Přístupy jednotlivých pracovišť i konkrétních pedagogů se však liší v míře citlivosti k specifickým potřebám některých dětí. Obecně nicméně převažuje orientace na inkluzi a snaha o zapojení co největšího počtu dětí do hlavního vzdělávacího proudu. Dlouhodobým trendem je rovněž pokles celkového počtu žactva základní školy (viz tabulka č.29), což může souviset jak s demografickým vývojem, tak s tendencí některých rodin umisťovat své děti na základní školy v Novém Boru.

Tabulka 30 Počet dětí ve škole

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
386	377	366	357	348	330	348	329	340	334

Zdroj: MŠMT, vlastní zpracování

Předškolní vzdělávání

Mateřská škola Cvikov funguje jako příspěvková organizace města sdružující tři pracoviště. Kmenové pracoviště se nachází v ulici Jiráskova, další pracoviště jsou Sídliště a Lindava. Kapacita jednotlivých pracovišť činí 103 dětí v Jiráskově ulici, 50 dětí na Sídlišti a 20 dětí v Lindavě. Celková kapacita je podle vedení dlouhodobě dostačující z hlediska počtu dětí, personálního zajištění, prostorových podmínek i materiálního vybavení. Přímo ve městě Cvikov se nacházejí dvě pracoviště – Jiráskova a Sídliště. Ta mají společné vedení, přičemž každé z nich funguje do určité míry samostatně. V minulosti bylo mezi rodiči patrné neformální rozlišování pracovišť podle předpokládané prestiže budov. Pracoviště na Sídlišti bylo vnímáno jako méně lukrativní. Vedení na tuto skutečnost reaguje sjednocením nabídky aktivit a programu pro děti a užší spoluprací obou pracovišť. Z praxe podle vedení vyplývá, že tento přístup přispěl k většímu vyrovnání podmínek i vnímání obou pracovišť.

Zařízení neeviduje významnější problémy s docházkou. Obtíže s úhradou nákladů na vzdělávání se objevují pouze ojediněle a jsou řešeny individuálním přístupem s ohledem na možnosti rodičů. Školka dosud nezaznamenala využití dávky mimořádné okamžité pomoci na krytí nákladů spojených se vzděláváním či doplňkovými aktivitami, což si vedení mateřské školy (MŠ) odůvodňuje právě individuální přístupem k rodinám. V aktuálním školním roce zařízení nezaměstnává asistenta pedagoga, přestože v minulosti zde působili dva. Tento počet je určován na základě doporučení pedagogicko-psychologické poradny**. V současnosti jsou evidovány dvě děti se speciálními vzdělávacími potřebami. S jejich rodinami probíhají individuální konzultace podle aktuálních potřeb a požadavků.** V případě potřeby mateřská školka spolupracuje s OSPOD, tuto spolupráci však nevnímá jako plně funkční a staví se k jeho roli podobně jako vedení základní školy (ZŠ), tedy jako ke kontrolnímu ne partnerskému aktérovi. **Do povinného předškolního vzdělávání ve školním roce 2024/2025 nastoupilo sedm dětí.**

Základní vzdělávání

Základní škola Bohumila Hynka představuje dvoustupňovou instituci s celkovou kapacitou 630 žáků, přičemž ve školním roce 2025/2026 ji navštěvovalo 334 dětí, což naznačuje, že škola byla využita přibližně na polovinu své kapacity. Školní struktura zahrnuje sedmnáct běžných tříd a jednu přípravnou třídu, do níž jsou děti přijímány na základě žádosti zákonného zástupce a doporučení školského poradenského zařízení, avšak tato přípravná třída má být od školního roku 2026/2027 zrušena. Personální zajištění školy částečně reflektuje potřebu podpory žáků s různými vzdělávacími nároky, a proto zahrnuje metodičku prevence, speciální pedagožku a dvanáct asistentek pedagoga. Škola však nemá vlastní/ho školní/ho psychologa/žku, a proto v případě potřeby využívá služeb externí psycholožky z NNO Rodina v centru. Tato organizace také realizovala v roce 2020 krátkodobě poradenství přímo na základní škole. Tato spolupráce byla ukončena po přibližně roce a půl z důvodu oboustranně nevyhovujících požadavků. Z pohledu sociálního začleňování nebyla škola zapojena do projektu Podpora rovných příležitostí a systematicky neprovádí *Identifikaci*

dětí a žáků se sociálním znevýhodněním v mateřské, základní a střední škol (Němec, 2024). **Ke školnímu roku 2024/2025 eviduje 38 žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP). Z tohoto celku se ve třech případech jsou SVP přičítány odlišným kulturním či životním podmínkám a u 37 z důvodu zdravotním postižení (ZP)** (viz tabulka 30). **Z praktické zkušenosti školy je identifikováno přibližně patnáct dětí, u nichž se v přístupu ke vzdělávání projevují znaky sociálního znevýhodnění, zejména v souvislosti s financováním školních aktivit, pomůcek, jízdného či s nižší prioritizací vzdělávání v rodině.** Podíl romských žáků a žákyň je dlouhodobě stabilní (pohybující se v řádech jednotek) a tito žáci a žákyně nejsou systematicky vyčleňováni z běžné výuky ani u nich nejsou evidovány zvláštní nároky nad rámec standardních podpůrných opatření. Ve vztahu k CS respondenti identifikují jako významné bariéry vzdělávání především omezené finanční zdroje domácností, které komplikují úhradu školních pomůcek a volnočasových či vzdělávacích aktivit. Z dat však vyplívá, že v roce 2024 i v prvním kvartálu roku 2025 byl počet příjemců a příjemkyň MOP nulový.
Současně poukazují na nižší míru přikládání významu formálnímu vzdělávání v části rodin. Tento postoj je spojován s omezenou vlastní vzdělanostní zkušeností rodičů a s absencí vzdělanostních vzorů v bezprostředním sociálním prostředí dětí a žákyň/žáků.

Tabulka 31 Složení žactva na ZŠ Bohumila Hynka šk. rok 2024/2025

celkový počet žactva	**340**
žáci se SVP celkem [podíl]	**38 [11, 2 %]**
SVP se zdravotním postižením	**37**
SVP s jiným zdrav. znevýhodněním	**6**
SVP odlišné kulturní a živ. podmínky	**3**
s prodlouženou délkou vzdělávání	**0**

Zdroj: MŠMT, vlastní zpracování

Škola se dlouhodobě nepotýká se závažným záškoláctvím (viz tabulka č. 31). V posledních třech letech se počet žáků s neomluvenými hodinami pohyboval na úrovni jedné až dvou osob ročně a opakování ročníku se ve školním roce 2024/2025 týkalo pouze jedné osoby, což je napříč lety standardem.

Tabulka 32 Přehled (ne)omluvených hodin žactva ZŠ Bohumila Hynka

	počet omluvených hodin	počet neomluvených hodin
1. pol. 2021 **2. pol. 2021**	19 310	101
1.pol. 2022	22 792	427
2. pol. 2022	29 510	537
1. pol. 2023	24 521	427
2.pol. 2023	21 874	647
1.pol. 2024	23 167	54
2.pol. 2024	24 037	629

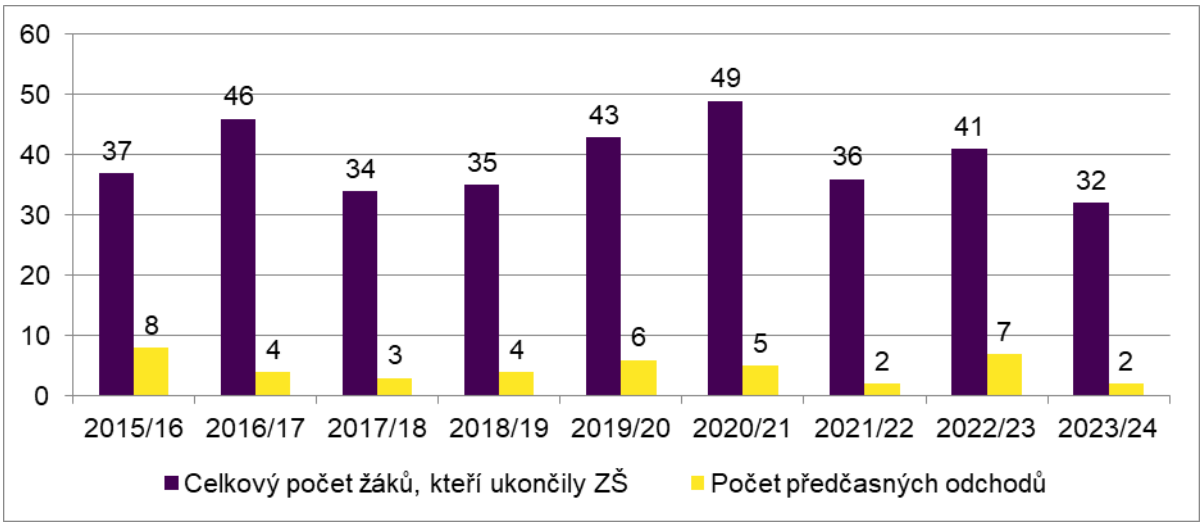
pozn.: ve školní letech 22/23, 23/24 se tyto hodnoty soustředí zejména na dvě osoby
Zdroj: Výroční zprávy ZŠ Bohumila Hynka, vlastní zpracování

Při řešení problémových situací uplatňuje škola interní postupy založené na Minimálním preventivním programu v konzultaci s metodičkou prevence. Ty jsou zpravidla založené na

jednání třídního učitele s rodiči a následném zapojení výchovné poradkyně. Spolupráce s OSPOD je spíše výjimečná a zpravidla iniciována na vyžádání OSPOD. Přestupy do praktických škol se objevují jen ojediněle, a to na školy v Děčíně, Liberci či České Lípě. Nejužší spolupráce školy probíhá s pedagogicko-psychologickou poradnou, kde je ve školním roce 2025/2026 šetřeno 48 žákyň a žáků. V případech finanční nouze rodin škola komunikuje se sociálním odborem města, aby zajistila potřebnou podporu a rovné příležitosti pro všechny děti.

Jedním z indikátorů sociálního vyloučení, se kterým pracuje i Index sociálního vyloučení, je podíl žáků předčasně ukončujících povinnou školní docházku. Byť reálné hodnoty nejsou nijak vysoké, je patrný rozdíl mezi jednotlivými školními roky. Z hlediska rozdílu mezi celkovým počtem žáků, kteří ukončili základní školu, a počtem předčasných odchodů je nejvýraznější situace ve školním roce 2020/21, což lze přičítat pandemii covid-19. V tomto roce ukončilo základní školu 49 žáků, zatímco předčasný odchod byl zaznamenán u 5 z nich, což představuje nejvyšší absolutní rozdíl v rámci sledovaného období. Výraznější rozdíl je patrný také ve školním roce 2016/17, kdy ze 46 žáků jsou evidovány 4 předčasné odchody. Naopak nižší rozdíly mezi celkovým počtem ukončení a předčasnými odchody se objevují například ve školních letech 2015/16 a 2023/24.

Graf 14 Počty ukončení povinné školní docházky a předčasné odchody

Zdroj: MŠMT, vlastní zpracování

Středoškolské vzdělání

Ve Cvikově se nenachází střední škola. Žákyně a žáci pokračují ve vzdělávání zejména v České Lípě nebo v Liberci a volí zejména učební obory ve Varnsdorfu, Liberci a v Novém Boru. Blízkost města k jiným větším městům umožňuje žactvu poměrně široké spektrum vzdělávacích možností jak v učebních, tak v maturitních oborech.

Zdraví

Město Cvikov má jednu ordinaci praktické lékařky, jednu ordinaci pediatra a jednu stomatologickou ordinaci. Další nejbližší (do hodiny cesty autem či hromadnou dopravou) zdravotní péče je poskytována na poliklinice v Novém Boru, poliklinice v České Lípě a v nemocnici v Liberci. **Z výpovědi respondentů vyplývá, že tento stav je dostačující, ač výjezdy sanitek jsou limitované a osoby s nižší mobilitou mají ztížené podmínky.** Rychlá lékařská pomoc je zajišťována Zdravotnickou záchrannou službou Libereckého kraje. Výjezdová základna se nachází v Jablonném v Podještědí. Ve městě se nachází Léčebna respiračních nemocí Cvikov, příspěvková organizace Libereckého kraje, která má dvě zařízení, a to léčebnu pro děti i pro dospělé.

Demografický kontext: stárnutí populace

Ve sledovaném období (2016-2024) se mírně zvyšuje počet osob ve věku nad 65 let. Tento růst je však stabilní a mírný, odpovídá tak celorepublikovému trendu, což se odráží také ve výpočtu indexu stáří. Ten ukazuje, že osob nad 65 let je ve Cvikově stabilně více než mladších generací a postupně jich v této kategorii přibývá. Se zvyšujícím se věkem stoupá také nemocnost obyvatelstva. Osoby nad 65 let mají často více než jedno chronické onemocnění, což vyžaduje komplexní péči. To se potvrzuje v praxi, kdy osoby seniorského věku častěji vyhledávají služby v rámci fyzického i duševního zdraví.

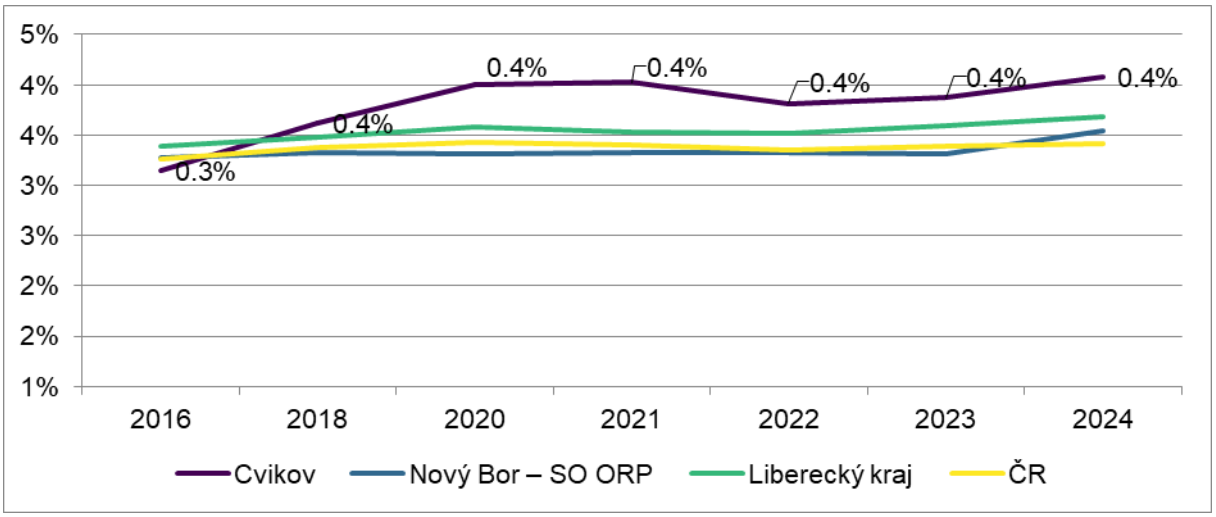
Tabulka 33 Vývoj Indexu stáří a demografická proměna osob na 65 let

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Index stáří	124,0	125,0	129,1	129,8	131,0	132,5	129,7	135,4	142,9
Počet osob na 65 let	806	831	852	889	904	922	929	937	942

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

S vyšším věkem výrazně roste počet příjemců a příjemkyň PnP v závislosti mimo jiného na demografických trendech stárnutí populace (PnP se výhradně nevztahuje na stáří). PnP zde slouží jako indikátor toho, kolik osob v populaci má dlouhodobě omezenou soběstačnost v důsledku zdravotního stavu. **Podíl příjemců a příjemkyň PnP ve Cvikově se od roku 2018 drží nad průměrem ORP, kraje i ČR a postupně narůstá.**

Graf 15 Podíl příjemců a příjemkyň PnP v průměrném měsíci

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Zdravotní stav v kontextu trhu práce

Z celkového počtu UoZ se ve sledovaném období přibližně 15 % týká osob se zdravotním postižením. Tento podíl je poměrně stabilní a v průběhu let se mění jen mírně. Podobně je tomu u osob pobírajících invalidní důchod – jejich zastoupení mezi UoZ se zdravotním postižením je menšinové a napříč lety nevykazuje výrazné změny. Ve Cvikově se nachází INVA Družstvo o. z., která poskytuje práci osobám se ZP. Do chráněného pracoviště dojíždějí osoby ze Cvikova také do Nového Boru a České Lípy.

Tabulka 34 Počet UoZ se zdravotním postižením a invalidním důchodem

	2020	2021	2022	2023	2024
	155	110	140	158	154
Počet UoZ se ZP	28	22	27	22	24
Z toho s invalidním důchodem	22	16	18	16	20
Podíl UoZ se ZP z celkového počtu UoZ [%]	18,1	20,0	19,3	13,9	15,6

zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Duševní zdraví

Duševní zdraví je aktéry identifikováno jako jedna z hlavních problémových oblastí, konkrétně v souvislosti s nedostatečnou dostupností péče pro osoby s duševním onemocněním. V oblasti duševního zdraví čelí Liberecký kraj výrazným systémovým i kapacitním nedostatkům, které snižují dostupnost a kontinuitu péče, což částečně charakterizuje i situaci ve Cvikově, která je specifická s ohledem na nezavázanost služeb ve Cvikově**. Ve Cvikově chybějí (např. terénní) služby pro osoby s duševním onemocněním a neexistuje standardizovaná spolupráce mezi nemocnicemi, obcemi a komunitními službami.** Obyvatelé Cvikova jsou kvůli omezeným možnostem často hospitalizováni mimo region, nejčastěji v Liberci, Beřkovicích, Kosmonosech či Praze, a velké dojezdové vzdálenosti komplikují přístup ke službám zejména dětem a seniorům. Absence Centra duševního zdraví (CDZ) na Českolipsku a Novoborsku omezuje dostupnost multidisciplinární komunitní péče.

Hlavní služba využívaná osobami ze Cvikova je poskytována NNO Rodinou v centru, a to kapacitně jednou psycholožkou. Dalšími poskytovateli jsou Fokus Liberec a Rytmus Liberec. Fokus od roku 2021 neeviduje v chráněném bydlení žádného klienta ze Cvikova. V terénních službách byly v roce 2025 tři osoby. Toto číslo je dle organizace v rámci obce o velikosti Cvikova poměrně vysoké a značí potřebnost služeb. **Současné kapacity nestačí reagovat na zvyšující se potřebu psychické podpory v regionu – zejména u dětí pod mladších 15 let. To se shoduje s výpověďmi ze ZŠ Bohumila Hynka, NNO Rodiny v centru a OSPOD, kdy vyplývá, že výskyt duševních onemocnění u dětí narůstá.** Přesto se na Českolipsku dětské CDZ neplánuje.

Dostupnost lékařské péče osobám bez střechy

Přestože je podávání žádosti o dávku nebo využívání dávky mimořádné okamžité pomoci z důvodu zdravotního stavu (MOPZ) aktéry vnímáno jako potenciálně využívaný nástroj, dostupná data ukazují, že od roku 2020 k jeho uplatnění nedošlo. Spolupráce mezi praktickými lékaři a sociálním odborem je přitom funkční jak v současnosti, tak i v předchozím období. Lékařka v případě potřeby iniciuje kontakt se sociálním odborem, obdobně sociální odbor vstupuje do komunikace se zdravotnickým pracovištěm při řešení individuálních situací klientů od roku 2026 je ve Cvikově nová praktická lékařka, která nadále spolupracuje s SP, ale zatím není možné popsat, zda bude spolupráce pokračovat ve stejné míře jako doposud).

Tabulka 35 Počet vyplacených MOPZ

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
0	5	1	2	0	0	0	0	0

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Soužití a participace

V posledních letech dochází ve Cvikově z k rozšiřování participativních mechanismů, které doplňují stávající informační a komunikační nástroje. Kromě kontinuální komunikace prostřednictvím městského zpravodaje, webových stránek, sociálních sítí a platformy Munipolis se postupně rozvíjejí také formy přímého zapojení obyvatel do přípravy vybraných projektů**.** U vybraných projektů byly realizovány participativní schůzky s obyvatelstvem, jejichž cílem bylo shromáždit připomínky k plánovaným úpravám veřejného prostoru. Tento postup byl uplatněn například při přípravě stezky u rybníka Mach („Výtěrák“) nebo při úpravách náměstí. Obyvatelé měli možnost vyjádřit se k problémům v daném území, navrhovat změny a upozorňovat na místa, která jsou z jejich pohledu problematická. Tyto podněty byly následně využity při úpravách projektové dokumentace. Participace byla realizována kombinací osobních setkání a sběru připomínek prostřednictvím dotazníků, elektronické komunikace a fyzických schránek na podněty, což umožnilo zapojení i osob, které běžně nevyužívají digitální nástroje. Vedení města tuto praxi považuje za povedenou a plánuje v ní nadále pokračovat. **Přestože je nabídka participace a akcí poměrně široká, zaměřuje se nejvíce na děti a seniory/rky z majoritní populace. Osoby z CS (sociálním vyloučením ohrožených domácností) se do akcí ani do participačních procesů nezapojují a ani nejsou cíleně oslovovány.**

Vyžití pro romské obyvatelstvo

Jak bylo již zmíněno, obecně je participace a aktivizace cílové skupiny ve Cvikově minimální. To reflektují aktéři, jak z nejrůznějších NNO (Rodina v centru, Charita Česká Lípa), tak např. z DDM**. Do roku 2017 hlavní aktivity zejména s mladistvými z CS zajišťovala fara ve formě denních a víkendových aktivit. V současnosti se osoby z CS nezapojují do aktivit města, DDM nebo městské knihovny.** Z rozhovorů s osobami z CS vyplývá, že by zájem byl, ale že o současné nabídce aktivit nemají přehled. Společenské aktivity cílené na Romy se pořádají nejblíže v Novém Boru. Hlavním pořadatelem akcí pro CS je dlouhodobě NNO Rodina v Centru (např. v rámci Týdne oslav mezinárodního dne Romů), aktivity však pořádá i DDM Smetanka.

Soužití v obci

Soužití obyvatel v obci je obecně hodnoceno jako klidné. Jeho narušování je dlouhodobě spojováno především se dvěma lokalitami, konkrétně s ulicemi Vančurova a Komenského, které jsou místním obyvatelstvem vnímány negativně. Tento obraz lze částečně vysvětlit historickou zátěží těchto adres považovaných dlouhodobě za problémové a současně se promítá i do dat Policie ČR, založených na hlášeních občanů. Nejčastějšími zdroji konfliktů jsou hluk a zanedbaný veřejný prostor. Vztahy mezi majoritou a minoritou jsou obecně vnímány jako neproblematické. Konflikty se omezují na individuální rovině. V obci nejsou evidovány rasově motivované trestné činy. V minulosti se objevovaly obtíže související s integrací ukrajinských uprchlíků a uprchlic, avšak s jejich odchodem ze Cvikova i tyto tendence utichly.

Shrnutí hlavních zjištění

→ Nejvíce saturuje Index sociálního vyloučení indikátor počtu osob pobírajících příspěvek na bydlení a UoZ, kteří jsou na ÚP evidování déle než 6 měsíců. Nejméně pak podíl osob v exekuci. Specifickým indikátorem je počet žactva předčasně ukončujícího povinnou školní docházku, který je napříč sledovaným obdobím nejproměnlivější.

Sociální vyloučení

→ Ve městě se nachází jedna skupina sociálně vyloučených bytových domů. Tato oblast kombinuje městské a soukromé bydlení. Obyvatelstvo této oblasti je jak etnicky české, tak romské. Dále se ve městě nachází čtyři sociálně vyloučené bytové domy (jeden ve vlastnictví města a tři v soukromém vlastnictví). Ty jsou typické shromažďováním osob se znaky sociálního vyloučení na jednu adresu. V sociálně vyloučených bytových domech vlastněných soukromými vlastníky je nájem neadekvátně vysoký v porovnání s průměrným obecním či referenčním nájemným. Technický stav zmiňovaných domů je nevyhovující. Zmíněné domy jsou majoritně obývány osobami romské etnické příslušnosti. Dynamiku místního trhu s bydlením ovlivňuje jak správa městských bytů a jejich formální i neformální kategorizace, tak praxe soukromých vlastníků, kteří část bytového fondu využívají k ubytování osob v ekonomicky znevýhodněné situaci.

Bydlení

→ Městský bytový fond ve Cvikově tvoří přibližně 4 % celkového bytového fondu. V jeho rámci jsou identifikovány oblasti s vyšší koncentrací sociálně znevýhodněného obyvatelstva, zejména bytový dům na adrese Vančurova 261 a skupina bytových domů v ulici Mánesova (č. p. 541–545).

→ Ve městě odhadováno přibližně 36 osob, které se nacházejí v různých formách bytové nouze, včetně osob bez střechy nebo žijících v nevyhovujícím bydlení. Pro tuto skupinu však v současnosti neexistuje specializovaná služba ani systematický mechanismus podpory ze strany městského bytového fondu.

Bezpečnost a prevence kriminality

→ V evidenci je 72 případů trestných činů, přičemž nejčastěji se jedná o majetkovou kriminalitu. Z celkového počtu 193 přestupků tvoří přibližně 90 % případy narušení občanského soužití nebo majetkové přestupky. Trestná ani přestupková činnost není koncentrovanější na adresách SVL.

→ Bezpečnostní terénní práce je zastupována především městskou policií a PČR. Ve městě nepůsobí Asistent(ka) prevence kriminality.

→ Lokality sledované PČR pro vyšší výskyt trestné činnosti se nepřekrývají se SVL.

→ Drogy nejsou v místním kontextu výrazně tematizovány jako bezpečnostní problém. Tento obraz však může být částečně ovlivněn omezenou mírou systematického mapování drogové problematiky v území.

Zadlužení a exekuce

→ Podíl osob v exekuci ve Cvikově se v posledních letech snižuje mírně rychlejším tempem než na celostátní úrovni, přesto se u části obyvatel nadále kumulují vícečetné exekuce, zejména u osob se třemi a více exekučními řízeními.

→ Mezi hlavní zdroje zadlužení patří především nebankovní půjčky, dluhy za energie a nedoplatky za komunální odpad.

→ Informovanost o možnostech řešení zadlužení a oddlužení se postupně zvyšuje, avšak zejména mezi osobami ze sociálně znevýhodněného prostředí zůstává omezená.

Zaměstnanost

→ Podíl UoZ je ve Cvikově dlouhodobě vysoký (5,3 %). V současnosti nejsou systematicky využívány nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, přičemž nabídku nízkokvalifikované práce zajišťují především větší zaměstnavatelé.

→ Struktura uchazečů o zaměstnání je dlouhodobě charakterizována vysokým zastoupením osob s nízkým dosaženým vzděláním a osob v dlouhodobé evidenci (déle než 6 měsíců), přičemž významný podíl tvoří ženy.

→ Specificky znevýhodněnou skupinu představují matky samoživitelky se závislými dětmi, které čelí nedostatečné nabídce flexibilních pracovních úvazků umožňujících sladění pracovních a pečujících povinností.

→ Ekonomická aktivita obyvatel je ve značné míře vázána na dojížďku za prací mimo obec, což představuje strukturální bariéru pro uplatnění osob z CS na trhu práce.

Vzdělávání

→ Ve Cvikově se nachází jedna základní škola a jedna mateřská škola, přičemž v žádné z nich nejsou zřízeny segregované třídy.

→ U části dětí z cílových skupin se objevují obtíže spojené s finanční stránkou školních aktivit. Na základě zkušeností ze strany ZŠ je identifikováno přibližně 15 dětí, u nichž se projevují znaky sociálního znevýhodnění. V mateřské škole se jedná přibližně o dvě děti.

Zdraví

→ Duševní zdraví je identifikováno jako zásadní problémová oblast, přičemž ve Cvikově chybí terénní a komunitní služby, standardizovaná spolupráce mezi nemocnicemi, obcemi a poskytovateli je omezená, obyvatelé často podstupují hospitalizace mimo region a stávající kapacity, zejména pro děti do 15 let, nejsou schopny pokrýt rostoucí potřebu psychické podpory.

→ Navzdory vnímanému potenciálu nástroje MOPZ nebyl dle evidence od roku 2020 využit, přičemž spolupráce mezi praktickými lékaři a sociálním odborem je dlouhodobě funkční a pokračuje i po nástupu nové lékařky, u níž zatím nelze rozsah spolupráce plně vyhodnotit.

Soužití a participace

→ Město Cvikov uplatňuje participativní přístup při komunikaci plánovaných projektů, zejména v oblasti nové výstavby.

→ V posledních letech došlo k rozšíření komunikačních nástrojů o aktivní využívání sociálních sítí, platformy Munipolis, pravidelného městského zpravodaje a otevřených zasedání Zastupitelstva.

→ Přestože participace obyvatel celkově roste, osoby z cílových skupin se do veřejného dění zapojují pouze omezeně.

Seznam literatury

Akční plán sociálních služeb obcí svazku obcí Novoborska na rok 2026 (dostupné z: AKČNÍ PLÁN SOCIÁLNÍCH SLUŽEB OBCÍ SVAZKU OBCÍ NOVOBORSKA ROK 2018)

Bariéry a motivace vstupu do oddlužení (dostupné z: Vyzkum_barier_2025.pdf)

Bedřich, A. 2023 *Vstupní analýzy města Čeká Třebová.* Praha: MMR ČR

Český statistický úřad (ČSÚ; dostupné z: http://czso.cz)

Hladík, J. 2024. Vstupní analýza, Česká Lípa. Praha: MMR ČR

Mapa kriminality (dostupné z: http://www.kriminalita.policie.cz)

Mapa pěstíren a varen (dostupné z: https://varnyapestirny.policie.cz/)

Mapa zadlužení (dostupné z: https://www.mapazadluzeni.cz/)

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)

Odbor pro sociální začleňování (OSZ MMR)

Plán prevence kriminality města Cvikov na období 2023 až 2027 (dostupné z: File.ashx)

Program rozvoje města Cvikova na období 2023-2026 (dostupné z: File.ashx)

Úřad práce České republiky (UP ČR)

Vališová, H. (2018) *Typologie lokalit, ve kterých žijí sociálně vyloučení*. Agentura pro sociální začleňování.

Výsledky Sčítání osob v bytové nouzi na území ČR podle klasifikace ETHOS (dostupné: ETHOS_konference-Socialni-bydleni-2025_SocioFactor.pdf)

Přílohy

Obrázek 1 Typologie sociálního vyloučení v území (Vališová 2018)

	A	B	C
1 (dům)	Sociálně vyloučený rodinný dům 	Sociálně vyloučený bytový dům 	Bytový d podílem vyloučen
2 (spojité území)	Skupina sociálně vyloučených rodinných domů 	Skupina sociálně vyloučených bytových domů 	Skupina vyšším p vyloučen
3 (nespojité území)	Lokalita s vyšším podílem sociálně vyloučených rodinných domů	Lokalita s vyšším podílem sociálně vyloučených bytových domů	Lokalita bytových podílem vyloučen

Zdroj: ORBaS